

...

Fővárosi Ítéletábra

10.Gf.40.351/2021/11.

A Fővárosi Ítéletábra a jogi képviselő (cím1 I., ügyintéző: ügyvéd neve ügyvéd) által képviselt felperes felperesnek az jogi képviselő1 (cím2., ügyintéző: ügyvéd neve1 ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím3) I. rendű, a jogi képviselő2 (cím4, ügyintéző: ügyvéd neve2 ügyvéd) által képviselt alperes2 (cím5) II. rendű, a jogi képviselő3 (cím6, ügyintéző: ügyvéd neve3 ügyvéd) által képviselt alperes4 (cím7) IV. rendű és alperes5 (cím7) V. rendű alperesek ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2021. szeptember 30. napján kelt 21.G.41.192/2020/39. számú ítélete ellen a felperes által 41. sorszám alatt benyújtott fellebbezés és a II. rendű alperes Gf/3. sorszámú csatlakozó fellebbezése folytán meghozta az alábbi

rész- és közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, a felperest megilleti az a jog, hogy a Gazdasági Versenyhivatal 2004. július 23. napján kelt határozatszáma számú határozatával megállapított, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 11. §-ába ütköző magatartás tanúsításával okozott, az I. rendű alperes által megvalósított útszakaszok kivitelezésére vonatkozó szerződés alapján a 2007. december 22-én történt kifizetéseket érintően a vagyonában bekövetkezett csökkenést az alperesektől, mint egyetemleges kötelezettektől kártérítésként követelje;

ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű alpereseknek személyenként 2.000.000 (Kétmillió) forint + áfa, a IV. és az V. rendű alpereseknek együttesen 2.000.000 (Kétmillió) forint + áfa összegű másodfokú perköltséget.

A felperes, valamint az I. és a II. rendű alperesek másodfokú perköltségét személyenként 100.000 (Százezer) forint + áfa összegben, a IV. és az V. rendű alpereseket együttesen 100.000 (Százezer) forint + áfa összegben, a felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték összegét 2.500.000 (Kétmillió-ötszázezer) forintban állapítja meg.

A rész- és közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A Kúria Gfv.VII.30.121/2020/13. számú végzésével a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.360/2019/10-II. számú részítéletét – amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének a II., IV. és V. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetet elutasító részét helybenhagyta, kötelezte a felperest a II. rendű alperesnek 7.207.370 forint + áfa, a IV. és az V. rendű alpereseknek egyetemlegesen 5.500.000 forint + áfa összegű együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére, míg az elsőfokú ítéletnek az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította – a felülvizsgálati kérelemmel támadott (a II., IV. és V. rendű alperesekkel szembeni keresetet elutasító elsőfokú rendelkezést helybenhagyó) részében, az ahhoz tartozó perköltségre vonatkozó rendelkezésekkel együtt, az elsőfokú ítélet ezen részére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban meghozott ítéletével a felperes módosított keresetét – amelyben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 339. §-a és 344. § (1) bekezdése alapján az alperesek egyetemleges kötelezését kérte 4.439.289.457 forint és annak 2007. december 22. napjától a kifizetésig járó a rPtk. 301/A. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére arra hivatkozással, hogy a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) versenyfelügyeleti eljárásban 2004. július 23-án meghozott határozatszám számú határozatában megállapított, a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ába ütköző versenykorlátozó alperesi magatartással okozati összefüggésben kár érte, az alperesek versenykorlátozó magatartása a Tpv. 88/C. §-ában felállított vélelem szerint 10 %-kal emelte a perbeli projekt átalányárát, amely vállalkozói díjat a felperes teljesítette az I. rendű alperes részére – elutasította és kötelezte a felperest az I. és a II. rendű alpereseknek személyenként külön-külön 30.700.000 forint, míg a IV. és az V. rendű alpereseknek együttesen szintén 30.700.000 forint perköltség megfizetésére, valamint megállapította, hogy a felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 6.125.000 forint eljárási illetéket az állam viseli.

A határozat indokolásában rögzítette, hogy a felülvizsgálati eljárásban meghozott végzés szerint kizárólag az I. rendű alperes által megvalósított, az M7-es autópálya szakasz1, valamint az M70-es autópálya szakasz2 közötti útszakasz vállalkozási díjának mértékével esetlegesen okozott és el nem évült kár tekintetében kellett vizsgálni az alperesek egyetemleges kártérítési felelősségének fennállását, mert amennyiben a II., a IV. és az V. rendű alperesek által épített útszakaszok vonatkozásában merült is fel vagyonsökkenésben álló kár, annak követelése az ebben a tekintetben jogerős részítélet szerint elévült.

Az rPtk. 339. §-ának alkalmazásához megkívánt jogellenes károkozó alperesi magatartás a GVH határozatszám számú határozatában megállapított azon magatartás volt, hogy versenykorlátozó módon felosztották egymás között a cég1 (a továbbiakban: cég1) által 2002-ben meghirdetett autópálya építési munkák elvégzését.

Elsődlegesen a kárkövetelés elévülését vizsgálta és abból indult ki, hogy a rPtk. 360. § (1) bekezdéséből és 326. § (1) bekezdéséből következően a deliktális felelősségi alapon érvényesített kártérítési követelés elévülése a károsodás, azaz a vagyonsökkenés bekövetkezésekor, illetve a költség felmerülésekor keletkezik, ami a perbeli esetben nem esik egybe a károkozás időpontjával. Az alperesek jogellenes magatartása ugyanis a szerződéskötésekkel véglegesült, mert azokban került meghatározásra a kartellfelárat esetlegesen tartalmazó vállalkozási díj, míg a kár az egyes részszámlák teljesítésével következett be. Az egyes részszámlák kifizetésével az adott részszámlához kapcsolódóan vált esedékessé – bizonyított teljesítés és bizonyított kartellfelár esetén – a kár megtérítése iránti követelés, azaz az elévülés kezdő időpontjai időben elváltak egymástól, azok a vállalkozási díjak kifizetéséhez kötődtek. Nem fogadta el a felperesnek azt a hivatkozását, hogy a teljes vállalkozói díjban megjelenő kartellfelárnak megfelelő kár összege az utolsó részszámla kifizetésével vált volna esedékessé, mert ilyen értelmezés esetén a károsult akár éveket is késlekedhetne igényének érvényesítésével. Ugyanakkor nem tartotta helytállónak azt az álláspontot sem, amely szerint a teljes kárkövetelés a legelső részszámla kifizetésével már esedékessé válik, mert ebben az esetben az elévülési idő elteltét követően kiállított további számlákban megjelenő kár összegét bírói úton a jogosult nem tudná érvényesíteni. Az elévülés kezdő időpontja a szerződés megkötéséhez sem kapcsolható, mert a kötelelem létrehozása önmagában nem alkalmas vagyonsökkenés előidézésére. Az alperesek részéről nem cáfolt felperesi előadás szerint az I. rendű alperes által végzett útépités utolsó részszámláinak (az M7-es projekt kapcsán 5.440.713 forint + áfa, az M70-es autópályát tekintetében pedig 28.077.005 forint + áfa összeg) kifizetésére egyaránt 2007. december 22-én került sor, így amennyiben a felperes a kárkövetelés jogosultja, úgy e követelése a perindításig (2012. október 16.) nem évült el és a Kúria határozatában kifejtettek szerint a II., a IV. és az V. rendű alperesek az I. rendű alperes által megvalósított projekttel okozott kár tekintetében egyetemlegesen felelősek a felperessel szemben.

Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy az I. rendű alperes részére teljesített kifizetések a felperesnél eredményeztek-e vagyonsökkenést, aminek körében a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a magánjogi értelemben vett felperes vagyonában következett be károsodás. A felperes károsulti minőségének vizsgálata körében abból indult ki, hogy a 2003. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Aptv.) 1. § (1) bekezdése szerint az állam feladata az országos közúthálózat tervezése, fejlesztése, igénybevétele szabályozása, továbbá az országos közutak fenntartása és üzemeltetése. A 3. § (1) bekezdése szerint a gyorsforgalmi utak tervezéséhez és építéséhez szükséges pénzeszközökről a központi költségvetésből (a közlekedésért felelős minisztérium költségvetési fejezetében, az e célra megnevezett fejezeti kezelésű központi beruházási előirányzatban), uniós pénzeszközökből, illetve a magántőke bevonása alapján rendelkezésre álló pénzeszközökből a Kormány gondoskodik. Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet mellékletében 2004. április 21-én a gyorsforgalmi úthálózat program a Gazdasági és Közlekedési

Minisztérium (a továbbiakban: GKM) fejezetéhez került át a gyorsforgalmi- és elkerülő utak építésének 2004. évi költségvetése részfeladat meghatározásával. Az ugyanezen a napon kelt feladatfinanszírozási engedély tartalmazta, hogy a költségvetési kiadás elsődleges elszámolási helye a GKM, a megvalósító pedig az cég1 A feladatfinanszírozási engedély részét képező létesítmény-kimutatás tartalmazta egyebek között a per tárgyát is képező útépítéssel összefüggésben szereplő támogatási összegek átvállalását. A felperes által csatolt okiratok szerint az útépítés finanszírozására vonatkozó szabályokat a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: költségvetési törvény) 13. § (3) bekezdése, valamint az Aptv. 3. § (1) bekezdése állapította meg. Az útépítések finanszírozása céljából a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: cég2) által kötött hitelszerződésekből eredő valamennyi kötelezettséget a felperes a 2005. december 22-én aláírt tartozásátvállalási és engedményezési szerződéssel a költségvetési törvény 125. § (1) bekezdése alapján átvállalta. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az azonban a csatolt iratokból nem állapítható meg, hogy melyek voltak a kereskedelmi bankok által finanszírozott útépítések, valamint mely útépitési projekteket érintő, mely hitelszerződések alapján fennálló tartozás átvállalására került sor, valamint az átvállalt tartozásokat követően kinek a vagyonában milyen összegű károsodás következett be, különös tekintettel arra, hogy az útépitések részben hitelből, részben a cég2 saját vagyonából, esetlegesen magántőkéből, illetve uniós forrásból valósulhattak meg.

Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a 2005. december 22-i és 2006. december 27-i tartozásátvállaló szerződések a felperes károsulti minőségének alátámasztására nem alkalmasak, mert ha a felperest az I. rendű alperes által megvalósított projekt kapcsán érte is kár, az az elévüléssel nem érintett utolsó részszámlához kötődhet, amelynek 2007. december 22-i kifizetésével a tartozásátvállalások nem állnak oksági kapcsolatban. A felperes által csatolt okiratokból nem vonható le olyan következtetés, ami a felperes károsulti minőségét alátámasztaná, mert az okiratok ellentmondásosak, a kifizetés folyamatára vonatkozó egyértelmű következtetésre alkalmatlanok. A felperesnek a dokumentumokba írt értelmezést segítő megállapításai és a táblázatba foglalt hivatkozások csak a felperes nyilatkozataként értékelhetők, azonban a tartozásátvállalási szerződésekből kellene kitűnnie annak, hogy azok valóban a jogvitával érintett projektekre vonatkoznak.

A felperes a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 3. § (3) és (4) bekezdései szerint kiadott tájékoztatást és felhívást követően is a már benyújtott (40.529/2019/18. számú) beadványában foglaltakkal kívánta a nála bekövetkezett vagyonszőkenést alátámasztani, majd később azt igazolta, hogy a gyorsforgalmi és elkerülő utak építésének 2004. évi költségvetése alapján az cég1 által megvalósított valamennyi útépités kapcsán elsődleges elszámolási helyként a GKM került megjelölésre. A minisztérium helyettes államtitkára által 2004. április 21-én ellenjegyzett feladatfinanszírozási engedély mellékletében – amelynek értelmében a támogatási előirányzat 147.718.900.000 forint – az alperesek által megvalósított projektek mindegyike szerepel. Az elsőfokú bíróság mindezek alapján kétséget kizáróan megállapíthatónak látta, hogy az alperesi projektek kapcsán az cég1-vel kötött alperesi megállapodások kifizetése a GKM részéről valósult meg. Addig amíg a fejezetet érintő pénzösszeg nem került a minisztériumhoz, a kifizetést a cég2 teljesítette a saját vagyonából, illetve a bank1 Zrt., a bank2 Zrt. és az bank3 Zrt. hiteleiből. A 2007. december 22-ét megelőző minden teljesítésre a cég2 saját vagyona állt rendelkezésre, illetve a kereskedelmi bankok finanszírozása folytán a felperes a tartozást átvállalta, azonban az utolsó

kifizetés összege annak dátumából megállapíthatóan kizárólag a GKM fejezetéből történhetett. Az utolsó részszámlán alapuló kifizetést tehát nem a felperes, hanem egy attól elkülönült jogi személyiséggel rendelkező magánjogi értelemben önálló jogalany, a GKM teljesítette.

Az elsőfokú bíróság azt is kiemelte, hogy a jogalap bizonyítottsága esetén a felperes kára csak a 2007. december 22-én teljesített részszámlában megjelenő esetleges kartellfelár összegében lenne érvényesíthető, ami nem azonosítható az I. rendű alperes által megvalósított teljes projekt összegére számított és vélelemként felállítható 10 %-os kármértékkel. A Tpvt. 88/C. §-ában foglalt vélelem alapján a kár összege egyébként sem lenne megállapítható, mert a Tpvt. e rendelkezését az alperesek közötti kartellmegállapodást, a szerződések megkötését, sőt az utolsó részszámlák kifizetését követően iktatták be a jogszabályba.

A felperes szakvélemény csatolására vonatkozó bizonyítási indítványát, valamint az alperesek beadványára való további 60 napos nyilatkozattételi határidő biztosítása iránti kérelmét a rPp. 2. §-ára utalással elutasította, mert a szakvéleményről a felperesnek már a perindításkor tudomása volt, de annak tartalmára az alperesek részletes ellenkérelme, valamint a bíróság jogkövetkezményekre történt többszöri figyelmeztetése ellenére is csak a per utolsó tárgyalásán hivatkozott, az alperesek beadványára való nyilatkozattételre pedig elegendő idő állt a rendelkezésére.

A pervesztes felperest a rPp. 77. §-a, valamint 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesek ügyvédi munkadíjból álló perköltségének megfizetésére, amit a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (3) és (6) bekezdései alapján állapított meg, aminek során figyelemmel volt arra, hogy a kiemelkedő pertárgyérték és a magas színvonalú képviselői tevékenység ellenére csupán a kereseti kérelem jogalapját érintő körben került sor döntésre, valamint figyelembe vette a korábban eljáró bíróságok által megállapított perköltség összegét is.

A felperes fellebbezésében elsődlegesen kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és elsősorban a keresetnek való helyt adást; másodsorban pedig a keresettel érvényesített jog fennállásának közbenső ítélettel való megállapítását. A másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet rPp. 252. § (2), illetve (3) bekezdései alapján való hatályon kívül helyezésére; míg a harmadlagos kérelme az elsőfokú bíróság által megállapított perköltségnek az I. és a II. rendű alperes tekintetében személyenként bruttó 10.000.000 forintra, míg a IV-V. alperesek vonatkozásában együttesen bruttó 10.000.000 forintra való leszállítására irányult.

Az elsőfokú döntést érdemben egyrészt azért tartotta megalapozatlannak, mert az abban kifejtett indokokkal ellentétben bizonyította, hogy a vagyonsökkenés nála következett be, azaz a perbeli jogviszonyban károsultnak minősül. A gyorsforgalmi úthálózat építése a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 8. §-a szerint állami feladat, aminek pénzügyi forrásait a 32. § (4) bekezdése szerint az éves költségvetési törvényben kell

megállapítani, vagyis a finanszírozás az állami költségvetés részét képezi és az így megépült utak, illetve útszakaszok – köztük a perbeliek is – állami tulajdont képeznek. A gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésének finanszírozása az állami költségvetés részét képezi és a fejlesztés forrásai 2003-tól a 2044/2003. (III. 14.) Kormányhatározat 5.1. pontja értelmében a GKM fejezeti kezelésű előirányzataiként jelennek meg. A 2002-2007. évek költségvetési törvényei és az egyéb jogszabályi rendelkezések alapján az állapítható meg, hogy a gyorsforgalmi úthálózat építésének finanszírozása teljes egészében költségvetési tételként jelentkezett, a kivitelezés költségét teljes egészében a felperes viselte. Az ilyen úthálózat kivitelezésének a megrendelője és finanszírozója is a felperes volt. A hitelből finanszírozott útépités esetén a hitel is költségvetési kötelezettséget jelentett, mert egyrészt mögötته minden esetben a felperes készfizető kezessége állt, másrészt pedig a felvett hitelek visszafizetését teljes egészében átvállalta, amit a költségvetési törvényekben is szerepeltetett. Ahogy azt az elsőfokú bíróság is helyesen állapította meg, a felperes 2007. március 27-éig teljes egészében átvállalta a cég2 könyveiben kimutatott hiteleket és azok járulékait, a tartozásátvállalás az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 14. § (1) bekezdése előírásának megfelelően az adott év költségvetésében a Pénzügyminisztérium fejezetben külön költségvetési tételként jelent meg, a hitelek átvállalásával a törlesztés- és a kamatfizetési kötelezettség is a felperest terhelte. Mindezekből következően a gyorsforgalmi úthálózat finanszírozására felhasznált hitelek is költségvetési forrásnak tekintendők. Azt, hogy valamennyi hitel átvállalására sor került, az támasztja alá, hogy az cég1 az általa felvett hiteleket a gyorsforgalmi úthálózattal és a kiemelt közútfejlesztéssel összefüggésben vette fel, a hitelek kizárólag ezen feladatok érdekében voltak felhasználhatók. A GKM az állam egyik szerve, aminek költségvetése az állami költségvetés része (XV. fejezet) és e fejezeti kezelésű előirányzatok között szerepel a gyorsforgalmi utak létesítésével kapcsolatos előirányzat, ami azt jelenti, hogy azt a GKM kezeli, de az állam feladatát teljesíti, az állam vagyonának felhasználásával, tehát nem a GKM saját vagyonáról, hanem állami vagyonról van szó. Amennyiben az elsőfokú bíróság által levezetettek szerint a GKM saját vagyonából történtek volna a beruházások, akkor a gyorsforgalmi útszakaszok is a GKM könyveibe kerültek volna, nem pedig a felperes tulajdonába.

Álláspontja szerint a megismételt eljárás tárgyát képező útszakaszok tekintetében a felperesi finanszírozást az elsőfokú eljárásban bizonyította, egyrészt a cég2 által indított perekben hozott ítéletek releváns megállapításaival, másrészt a 2018. május 3-i beadványához mellékelt okiratokkal. Kiemelte, hogy a cég2 által indított perekben a bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy a cég2 a felperes lebonyolítójaként és érdekében tevékenykedett, a felperes részére csupán „kivitelezte az autópályákat”, az elkészült útszakaszokat vagyonátadás keretében ingyenesen a felperes tulajdonába adta, valamint költségvetési támogatásként vagy átvállalt hitelek formájában a felperes gondoskodott a cég2 által az alperesek részére kifizetendő vállalkozási díjak fedezetéről. Az eljáró bíróságok valamennyi perben arra a megállapításra jutottak, hogy az érintett autópálya-szakaszok vállalkozási díjának kifizetését úgy kellett figyelembe venni, mintha azokat a felperes teljesítette volna. Érvelése szerint a Kúria Gfv.VII.30.284/2012/8. számú részítéletében – amihez a felperes szerint anyagi jogerőhatás fűződik – -megállapította, hogy a perbeli projekt részben a cég2 számára biztosított költségvetési forrásokból, részben pedig a cég2 által felvett hitelekkel került finanszírozásra és arra a következtetésre jutott, hogy amennyiben a cég2-nek volt is kára, azt teljes egészében áthárította a versenyjogi szempontból közvetett fogyasztónak minősülő felperesre. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság mindezek figyelmen kívül hagyásával megsértette a rPp. 229. §-át.

A 2018. május 3-i beadványához mellékelt okiratok alapján egyértelműen megállapíthatóak és beazonosíthatóak a költségvetési források, továbbá az is, hogy a kifizetések a felpereskincstárnál vezetett elkülönített számláról történtek a cég2 által benyújtott bizonylatok alapján kezdeményezett átutalási megbízással a szükséges ellenőrzési és engedélyezési folyamat elvégzése után. Azt is okiratokkal támasztotta alá, hogy a projektek finanszírozása kapcsán felvett hitelek a felperes két lépésben vállalta át, az F/1. számú mellékletből látható, hogy a cég2 a bank1 Zrt.-től, valamint kereskedelmi bankoktól vett fel hitelek és a három projekt kapcsán mindegyik hitelből történt kifizetés az alperesek részére, amelyek projektenkénti felhasználását is táblázatban foglalta össze. A tartozásátvállalási szerződésekből kitűnően a hitelek mindhárom projekt tekintetében – ahogyan azt az elsőfokú bíróság is megállapította – 2006. december 27-én vállalta át, a felperes minden gyorsforgalmi autótű finanszírozására vonatkozó akkori hitelt átvállalt, így szükségképpen a perbeli projekt kivitelezéséhez felhasznált hitelek is.

Érvelése szerint az elsőfokú bíróság elévülés körében elfoglalt álláspontja jogszabálysértő és ellentétes a korábbi ítéltáblai, valamint kúriai határozatok elsőfokú bíróságra kötelező iránymutatásaival. A Fővárosi Ítéltábla részítéletében – amihez a felperes szerint ebben a tekintetben szintén anyagi jogerőhatás fűződik – azt állapította meg, hogy egyedül az M7 és M70 projekt kapcsán az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kárigény nem évült el, amelynek megtérítéséért a Kúria határozata szerint az alpereseket, mint közös károkozókat egyetemleges helytállási kötelezettség terheli. Értelmezése szerint a Kúria osztotta a részítélet és a felülvizsgálati kérelem arra vonatkozó érvelését, hogy a felperesi kárigény elévülésének kezdő időpontja a végszámla kibocsátásának dátuma, mert helytállónak tartotta azt a megállapítást, hogy az elévülés végszámlához kötött kezdő időpontja projektenként vizsgálendő, nem pedig a felperes felülvizsgálati kérelmében előadottak szerint összességében.

Az elsőfokú bíróság jogértelmezése anyagi jogi szempontból is jogszabálysértő, mert a károsodás a GVH által megállapított károkozó magatartásnál később következett be és az alperesek károkozásának tárgya nem az első és nem is egyes részmunkák, hanem a teljes projekt egyeztetése volt, amely projektek többéves folyamatos építési munkákat foglaltak egységes ügylettekké, mivel a GVH által jogsértőnek minősített koordináció az M7 és M70 projektre is vonatkozott, az ezzel megvalósított károkozó magatartásuk is e projektek ellenszolgáltatását képező összes kifizetésre kiterjedt, azaz a kifizetések összege és nem az utolsó részszámla képezi a kartellfelár alapját. Ugyanezt az értelmezést támasztja alá, hogy a megismételt eljárás tárgyát képező vállalkozási szerződés a többihez hasonlóan átalánydíjas volt, a projektek, mint az alperesi jogsértő koordináció tárgyai, valamint azok egységes átalánydíj ellenértéke a részszámlák összegét egységes ellenszolgáltatássá vonta össze, amely átalánydíj magában foglalta a jogellenes piacfelosztásból eredő kartellfelárat. Ugyanezt az érvelést teszi egyértelművé, hogy a részszámla kibocsátásának lehetősége a finanszírozás biztosítása érdekében került a vállalkozási szerződésbe, ami nem tette oszthatóvá egyik projektet sem. Hangsúlyozta, hogy a rPtk. 397. § (1) bekezdéséből következően oszthatatlan szolgáltatás esetén a vállalkozási díj az eredményes teljesítés után jár, így a károsodás sem tud hamarabb bekövetkezni. A BH2010. 151. számú eseti döntés szerint az átalánydíj meghatározása, illetve annak részszámlák alapján történő kifizetése nem teszi a szolgáltatást

oszthatóvá. Érvelése szerint jelentősége van annak is, hogy a kivitelezés után az adott projekt eredménye egy lépcsőben került a felperes vagyonába a cég2-től, továbbá a részszámlák költségvetési forrásokból való kifizetése csupán rész-, illetve előteljesítésnek minősült, aminek korrekciója, azaz a díj kartellfelártól való „mentesítése” bármelyik későbbi részszámlában megvalósítható lett volna. A nem végleges kifizetések nem definiálhatók kárként, mivel a kár csak az átalánydíj teljes megfizetésével vált bekövetkezetté, vissza nem fordíthatóvá és ténylegessé. Emiatt a felperes kára nem az első részszámla finanszírozásával és nem az egyes részszámlák kifizetésének időpontjában, hanem a teljesítés befejezésének elfogadásával, a végszámla kiállításával és ennek megfizetésével következett be, a felperesi kár ekkor „perfektuálódott”. Ezt az értelmezést támasztja alá a szakirodalom és ez áll összhangban azzal a követelménnyel, hogy az elévülés ne vegye kezdetét hamarabb a kár bekövetkezésénél.

Mindez azonban nem azt jelenti, hogy kizárólag az utolsó részszámlában van kartellfelár, mert azt az érintett projekt teljes átalánydíjára kell a Tpv. 88/C. §-ában megfogalmazott törvényi vélelemnek megfelelően számítani, amely jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságát az elsőfokú bíróság az ezt beiktató 2009. évi XIV. törvény 17. § (6) bekezdésében megfogalmazott hatálybaléptető rendelkezéssel ellentétesen zárta ki.

A másodlagos fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság a rPp. 3. § (2) és (6) bekezdéseit megsértve a rPp. 2. §-át tévesen értelmezve nem adott lehetőséget az alperesi beadványban foglalt nyilatkozat megtételére és a bizonyításra. A felperesnél bekövetkező vagyonsökkenést az I. rendű alperes először a 2021. június végén benyújtott összetett, számos szakkérdést felvető beadványában próbálta megcáfolni, ami érdemben új hivatkozásokat és jogi érvelést tartalmazott egyebek között a GKM jogállására nézve. Mindez a felperes számára komplex, szakértő igénybevételét is indokoltá tevő értelmezést igényelt volna, amire biztosítani kért 60 napos határidő a nyári szabadságokra is tekintettel nem lehet aránytalan és nem indokolhatja a rPp. 2. §-ára hivatkozással – aminek érvényesülése nem lehet öncél, hanem mindig az adott ügy egyedi sajátosságait figyelembe véve kell megítélni – a nyilatkozattételre való további határidő biztosításának elutasítását. Mindezzel az elsőfokú bíróság megfosztotta a felperest annak lehetőségétől, hogy érdemben reagáljon az I. rendű alperes újonnan előadott érveire, miközben a felperesnek alapos oka volt a késedelemre. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyaláson rendelkezésre álló, az I. rendű alperes által felhozottakra érdemben választ adó szakvélemény bizonyítékként való elfogadását is megtagadta.

A harmadlagos fellebbezési kérelmével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítéletben felhívott IM rendelet 3. § (3) bekezdése a perbeli esetben nem alkalmazható, amiből azt a következtetést vonta le, hogy az elsőfokú bíróság vagy tévesen számolta az alperesek részére megállapított ügyvédi munkadíjat, vagy az IM rendelet más, de az ítéletben meg nem jelölt rendelkezését vette alapul annak kiszámítása során, így nem ellenőrizhető a munkadíjszámítás megalapozottsága és jogszerűsége, az indokolás ellentmondásos, nem felel meg a rPp.-ben meghatározott tartalmi követelményeknek, ami miatt érdemi felülbírálatra nem alkalmas. Amennyiben az elsőfokú bíróság az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján számította volna a munkadíjat, akkor annak kirívóan magas mértékét nem indokolta, ami önmagában is hatályon kívül helyezésre ad okot. Hangsúlyozta, hogy a munkadíj jogszabályban meghatározott minimális és maximális mértéke nem kötelezően alkalmazandó,

az ügyvédi munkadíjat alapvetően az elvégzett tevékenységhez kell igazítani és az egységes ítélkezési gyakorlat szerint figyelembe kell venni az eljárás időtartamát, az ügy bonyolultságát, a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenység idő- és munkaszükségletét és amennyiben a bíróság a mérséklést megalapozottnak tartja, akkor ezt köteles megtenni.

A II. rendű alperes csatlakozó fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet perköltség viselésére vonatkozó rendelkezésének részbeni megváltoztatását és a részére megítélt perköltség 80.328.925 forint + áfa összegre való felemelését, mivel álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által alkalmazott, egyebekben nem kellően megindokolt mérséklés eltűzött.

Az IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdései alapján az ügyvédi munkadíjat főszabályként és elsődlegesen a pertárgyérték alapján kell meghatározni, amire figyelemmel az őt megillető munkadíj 140.657.850 forint + áfa összegű lenne. Ehhez képest az elsőfokú bíróság – figyelembe véve a Kúria által a II. rendű alperesnek megítélt felülvizsgálati költséget is – mintegy 90 %-os mérséklést alkalmazott, vagyis a pertárgy értékét teljesen figyelmen kívül hagyta, ami a BH1996. 321. számon közzétett eseti döntésben kifejtettekre is tekintettel nincs összhangban a vonatkozó gyakorlattal és a jogalkotó szándékával sem. A pertárgy értéke ugyanis döntő tényezője a perköltség meghatározásának egyebek mellett a magasabb felelősség miatt, ami nem hagyható figyelmen kívül. Az elsőfokú bíróság a mérséklésnek nem adta megfelelő indokát, ezt nem alapozza meg az, hogy csak a jogalap körében kellett állást foglalni, mert értékelni kellett volna az eljárás időtartamát, a tárgyalások számát, a II. rendű alperes által előterjesztett beadványok bonyolultságát, azok számát és munkaigényét is.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult.

Véleménye szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és a jogszabályok helytálló értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által érvényesíteni kívánt követelés az utolsó két részszámlában szereplő, egyébként bizonyítatlan extraprofitot meghaladóan bírói úton nem érvényesíthető, míg az előbbi részszámlákba foglalt követelést illetően a felperes nem bizonyította, hogy ő volt a károsult.

A felperes több szempontból félreértelmezte a Kúria végzését, mert a felülvizsgálati eljárásban nem kellett állást foglalni az elévülés kezdő időpontjának kérdésében. A részítélet I. rendű alperesre vonatkozó rendelkezése és indokai nem minősülhetnek ítélt dolognak és ezt a Kúria sem így tekintette, mert egyébként nem utasította volna az elsőfokú bíróságot arra, hogy az elévülés tárgyában is foglaljon állást. Ugyanakkor a Kúria végzése a 2011. évi CLXI. törvény 41/B. § (1) bekezdése szerint precedens értékű határozat, az abban kifejtett jogértelmezéshez az alsóbb fokú bíróságok kötve vannak, és miután az I. rendű alperesi projekt elévülési kifogás megítélését érintő aspektusa érdemi azonosságot mutat a II., a IV. és az V. rendű alperesek által megvalósított projektek elévülési jogi szempontjaival, az érdemi ténykérdésben való jelentős különbség hiányában jogkérdésben való eltérésre nincs lehetőség. Mindebből az következik, hogy az elévülési kifogást projektenként külön-külön kell

vizsgálni, az elévülés megszakadására a felperes megalapozottan nem hivatkozhat, a nyugvásra való hivatkozásnak pedig nincs jogi relevanciája.

Az elévülés kezdő időpontját illetően annak van jelentősége, hogy a felperes az I. rendű alperessel szemben a deliktuális kártérítési felelősség szabályai alapján érvényesít követelést, ezért a felperesi károsodás bekövetkezésének időpontja a releváns, aminek szempontjából nincs jelentősége a más személyek közti vállalkozási szerződés tartalmának, de a cég2 általi teljesítésnek sem. Az a Fővárosi Ítéltábla első két hatályon kívül helyező végzéséből és a felperes saját állításából is kitűnik, hogy a felperes a tényleges finanszírozás révén, nem pedig a vállalkozási szerződések erejénél fogva szenvedhetett el károkat, ezért az elévülés szempontjából nincs relevanciája annak, hogy a vállalkozási jogviszonyban az I. rendű alperes szolgáltatása osztható vagy oszthatatlan volt-e, amely utóbbi tény egyebekben a felperes szintén nem bizonyította. Ettől függetlenül a versenyjogi jogsértés (az árakat megemelő piacfelosztás) nem a kivitelező szolgáltatására, hanem a vállalkozói díjra vonatkozhatott volna, amely pénzszolgáltatás nem lehet oszthatatlan. A felperesnek a végzsámla körében kifejtett jogi érvelésével szemben a következetes ítélkezési gyakorlat szerint osztható szolgáltatás részteljesítéséről és oszthatatlan szolgáltatás teljesítéséről egyaránt kiállítható részszámla nélkül, hogy az előleg követelést magában foglaló számlának minősülne és a részszámlában foglalt vállalkozói díj követelések külön-külön válnak esedékessé. Amennyiben a finanszírozás valóban a cég2 által az I. rendű alperes részére teljesített számlákhoz kapcsolódott és a felperesnél ennek kapcsán kár merült fel – amely tények szerinte nem nyertek bizonyítást –, akkor a kár is részszámlánként és kifizetésenként merülhet fel és az elévülés kezdő időpontja is a kifizetésekhez kapcsolódhat. Az ítélkezési gyakorlat egységes abban, hogy a részszámlán alapuló követelések esetén az esedékesség időpontját követelésenként külön kell számítani (EBD2013. P. 15., BDT2012. 2801.) és számos eseti döntés kimondta a részszámlánként történő elévülés tételét is. A végzsámla kifizetésének az elévülés kezdő időpontjaként való elfogadása magát az elévülést kizáró hatású jogértelmezés, amely a folyamatos károkozás elvi tételén alapul, ami viszont a következetes joggyakorlattal és a jogirodalmi értelmezéssel is ellentétes.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság csak a két utolsó részszámla kapcsán vizsgálta a károsult személyének kérdését, az ítélet nem tartalmaz levezetést és döntést sem abban a kérdésben, hogy az ezt megelőzően teljesített kifizetésekben állítólagosan megjelenő, azonban bizonyítatlan extraprofit a felperes magánjogi értelemben vett vagyont terhelte-e. Erre figyelemmel amennyiben a Fővárosi Ítéltábla az elévülés kérdésében eltérő álláspontra jutna, nem ítélné meg a felperes károsult minőségét a finanszírozás teljes időszakára, mert ebben a tekintetben nem született felülbírálnak elsőfokú határozat. Ugyanakkor a kereset elutasításához nem szükséges állást foglalni a korábbi részszámlák finanszírozásának kérdésében, mert az utolsó részszámlát közvetlenül megelőző teljesítéshez kapcsolható kárkövetelés mindenképpen elévült.

Álláspontja szerint a felperes jogi érvelésében a közjogi értelemben vett államot összemossa a magánjogi jogalanyként megjelenő jogi személy állammal, illetve annak elkülönült jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységeivel, illetőleg ezek vagyonával. Nincs jogi alapja annak a felperesi érvelésnek, hogy az állami költségvetésben szereplő valamennyi vagyonelem fölött az állam maga gyakorolja a tulajdonosi jogokat, azaz a költségvetésben és

az államháztartás minden szegmensében meglévő vagyonelem közvetve vagy közvetetten az államnak, mint magánjogi jogalanynak a tulajdona. A közjogi jogi személyek magánjogi jogalanyok is egyben, így tulajdonjoggal rendelkezhetnek, a dologi jogviszony nem ismeri a magánjogban az osztott tulajdonos intézményét, amiből az következik, hogy a jogi személy felperes nem lehet egyidejűleg tulajdonosa annak a vagyontömegnek, amely az államháztartás egyes alrendszeriben szereplő jogi személyek magánjogi értelemben vett tulajdonában áll, vagyis a GKM vagyonát nem lehet a felperes magánjogi értelemben vett vagyonával azonosítani. A felperesi értelmezést az sem támasztja alá, hogy a gyorsforgalmi utak kizárólag állami tulajdonban állhatnak, mert azok finanszírozása részben vagy egészben történhet más magánjogi jogalanyok vagyonából. A GKM vagyonának a felperes saját vagyonával azonosító értelmezése nemcsak jogelméleti szinten, hanem a perben felmerült tényekre, az alkalmazandó jogszabályokra és az ítélkezési gyakorlatra tekintettel is téves. A GKM jogi személy, a költségvetés XV. fejezetét alkotja, amelynek egyik fejezeti kezelésű előirányzata a Felzárkóztatási Infrastrukturális Fejlesztési Alapprogram (FIFA) előirányzat, amely előirányzat, valamint e minisztérium kezelésében álló további előirányzatok között a GKM-et vezető miniszter jogosult volt források átcsoportosítására. Az Áht. 49. § g) pontjából pedig az következik, hogy a fejezeti kezelésű előirányzat maradványáról – amely jogcím a felperes által csatolt kimutatásokban szereplő utalásokban feltűnik – a GKM jogosult volt rendelkezni.

Hangsúlyozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla a 14.Gf.40.600/2012/6. számú határozatában a perbelivel analóg tényállás mellett szintén vizsgálta a károsult személyét és e körben azt, hogy az ugyancsak központi költségvetési szervnek minősülő jogi személy, a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ (KKK) vagyonát terhelte a hivatkozott perrel érintett építési projektek finanszírozása vagy a felperes vagyonát, és arra a következtetésre jutott, hogy nem a felperes, hanem a KKK volt a károsult, amely jogerős ítélet jogi érvelése a tényállási elemek analógiája miatt jelen perben is irányadó.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítvány elutasításával jogszabályt nem sértett, a felperest a rPp. 3. § (4) bekezdésére és 141. § (6) bekezdésére hivatkozással kétszer is felhívta a bizonyítékainak csatolására és bizonyítási indítványainak előterjesztésére. Ehhez képest a felperes nem adta indokát annak, ami miatt a per megindításakor már rendelkezésére álló szakvélemény benyújtásával közel tíz évet késlekedett. Ettől függetlenül a szakvélemény a per érdemi elbírálása szempontjából nem lett volna releváns, mert az nem az I. rendű alperes projektjének finanszírozására vonatkozik, és a jelen perben kizárólag abban a jog-, nem pedig ténykérdésben kellett állást foglalni, hogy a GKM által 2007. december 22-én az I. rendű alperes bankszámlájára utalt vállalkozói díj által a felperes vagyonában következett-e be csökkenés.

Az elsőfokú bíróság által az I. rendű alperes részére megítélt ügyvédi munkadíj nem tekinthető aránytalannak, mert a perben olyan komplex és újszerű jogkérdések merültek fel, amelyek az általánosanál jóval nagyobb ügyvédi felkészültséget és nagyobb terjedelmű munkát követeltek, továbbá a jelen per közel 10 éve van folyamatban és az elsőfokú bíróság a munkadíjat mintegy egyharmadával csökkentette, aminek során már figyelembe vette a fellebbezésben felhozott érveket.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet csatlakozó fellebbezéssel nem támadott rendelkezéseinek helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a jogszabályoknak megfelelően utasította el a felperes további határidő biztosítása iránti kérelmét és mellőzte a bizonyítási indítványát, mert az alperesek az eljárás kezdete óta vitatták, hogy a felperes a jelen perben károsultnak minősülne és e tény bizonyítására az elsőfokú bíróság a jogszabályi következményekre történő figyelmeztetéssel többször is felhívta a felperest, így a felperesnek megfelelő idő állt rendelkezésére az alperesi beadványra való nyilatkozattételre és a per megindítása óta már a birtokában lévő szakvélemény benyújtására.

Az elsőfokú bíróság érdemben is helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok nem alkalmasak annak alátámasztására, hogy a felperesnél történt a vagyonsökkenés. Az elsőfokú bíróság a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglaltaknak megfelelően járt el, ahhoz, hogy az elévülés kérdését vizsgálni tudja, szükség volt annak megállapítására, hogy az I. rendű alperes részére történt kifizetéssel a felperes vagyona csökkent-e, amit a felperesnek kellett bizonyítani. A felperes által csatolt okiratok a megismételt eljárás tárgyát képező projekt tekintetében erre az elsőfokú eljárásban részletesen kifejtett indokok alapján alkalmatlanok voltak. A 2002-2007. évi költségvetési törvényekre, továbbá a 2009. évi ÁSZ jelentésre való hivatkozás – amelyek a felperes károsulti mivoltát szintén nem támasztják alá – a rPp. 235.§ (1) bekezdésének tilalmába ütközik. A felperes fellebbezésében hivatkozott, más perben meghozott részítélet nem eredményezhet a rPp. 229. §-a szerint anyagi jogerőt, ugyanakkor irányadónak sem tekinthető, mert az a perbelitől eltérő más projektre vonatkozott. A felperes által csatolt okiratok éppen azt támasztják alá, hogy a felperestől elkülönült jogi személy, a GKM fizette ki az utolsó részszámlákat, azaz esetlegesen a GKM vagyonában következhetett be a kár.

Az elsőfokú bíróság elévülés körében elfoglalt jogi álláspontja is helytálló, a fellebbezési érveléssel ellentétben a Fővárosi Ítéltábla részítéletéhez és a Kúria hatályon kívül helyező végzéséhez nem fűződik anyagi jogerőhatás, a Kúria nem foglalt állást az I. rendű alperes által megvalósított projekt tekintetében az elévülés kezdő időpontjának kérdésében, amit utasítása szerint az elsőfokú bíróságnak kellett vizsgálni. Az elévülés kezdő időpontja szempontjából az I. rendű alperes érvelésével egyezően szerinte is annak van jelentősége, hogy a felperes szerződésen kívüli kártérítési igényt érvényesít az alperesekkel szemben, így a más felek között létrejött szerződés a kárigény elévülése szempontjából közömbös. A felperes saját előadása szerint is az egyes finanszírozási aktusok, azaz az oszthatónak minősülő pénzszolgáltatás teljesítése révén károsodott, vagyis a részszámlák kifizetésének van az elévülés szempontjából jelentősége, figyelemmel arra is, hogy az ettől eltérő értelmezés az elévülést kizáró eredményre vezetne, a folyamatos károkozás pedig a magyar jogirodalomban és joggyakorlatban nem ismert. Az ügyvédi munkadíj további mérséklésének a csatlakozó fellebbezésben kifejtett indokok mentén nincs helye.

A IV. és az V. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelme szintén az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú ítélet az eljárási és az anyagi jogi jogszabályoknak megfelel, az elsőfokú bíróság a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglalt utasításoknak eleget tett és érdemben is helytálló döntést hozott. Helyesen állapította meg a tényállást és abból a jogszabályok helytálló alkalmazásával logikus következtetéssel jutott arra, hogy a felperes követelésének túlnyomó része elévült, továbbá az el nem évült követelés tekintetében a károsulti minőségét nem tudta bizonyítani.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezésben megjelölt eljárási szabályokat nem sértett, nem felel meg a valóságnak, hogy a felperesnek nem volt megfelelő ideje arra, hogy az I. rendű alperes beadványára nyilatkozzon, mert erre a beadvány kézbesítése és a tárgyalás között eltelt időre figyelemmel 86 nap állt rendelkezésére. A bizonyítási indítványa eleve elkészített volt, ami önmagában megalapozta annak elutasítását, mert nincs észszerű magyarázata annak, hogy a felperes 10 évet várt volna egy olyan szakvélemény benyújtásával, ami állítása szerint már a perindításkor is a birtokában volt és ami egyebekben az alperesek által a per kezdetétől fogva vitatott károsulti minőségét támasztaná alá. Álláspontjuk szerint a felperes időhúzás céljából kívánta a szakvéleményt bizonyítékként felhasználni, ami a perben releváns egyetlen tényállítás bizonyítására sem lehet alkalmas, mert az a projekt, amelyre vonatkozóan készült, már nem képezte a megismételt eljárás tárgyát. Az elkészítetten és a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon előterjesztett és egyébként is megalapozatlan bizonyítási indítványt a rPp. szabályai szerint el kellett utasítani.

A fellebbezésben tett általános és leegyszerűsített megállapítások és az abból levont megalapozatlan következtetések nem alkalmasak annak alátámasztására, hogy a perbeli projektek alapján teljesített kifizetések a felperesnél eredményeztek vagyonszökkenést. Abból, hogy az országos közúthálózat létrehozásáról az állam gondoskodik nem következik, hogy az ezzel kapcsolatos valamennyi költséget és kárt a felperes viseli, továbbá az sem, hogy ez a perbeli projektek esetében is így történt. A felperes nem bizonyította, hogy a perbeli projektek megvalósítása a vagyonából történt, mert nem mutatta be, hogy az adott összegből mennyi, hogyan és mikor került felhasználásra a perbeli projektekben. A cég2 részére juttatott állítólagos tőkeemelések, valamint a felvett hitelekkel kapcsolatos tényállítások önmagukban szintén nem igazolják azt, hogy a perbeli projektek kapcsán károsodás érte a felperest. A finanszírozásra felhasznált hitelek önmagukban a felperes készfizető kezességvállalása miatt nem minősülnek költségvetési forrásnak, csak akkor, ha a kölcsön teljesítésének elmaradása miatt valóban a felperesnek kell helytállnia. A perben nem nyert bizonyítást az az állítás, hogy a hivatkozott hiteleket a cég2 valóban a közútfejlesztés kapcsán vette fel és csak ezen körben voltak felhasználhatók, mint ahogy az sem igazolt, hogy a perbeli projekt kapcsán milyen hitelfelvételek történtek.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében kifejtett érvek mentén megalapozatlan az a fellebbezési érvelés, hogy a GKM csak közvetítő lett volna és csak „átfolyt” volna rajta az I. rendű alperesnek kifizetett vállalkozói díj. Mindazonáltal a per tárgya kizárólag a felperes, mint polgári jogi jogalany károsodásának vizsgálata, így a kereset elutasításához az is

elegendő, ha mindezt a felperes – mint a perbeli esetben – nem tudja bizonyítani. A felperes által hivatkozott, a perbelitől eltérő projekt kapcsán más felek között és eltérő jogalapon folyó ügyben meghozott kúriai határozatnak a jelen perben nincs relevanciája, továbbá a felperes az abban foglaltakat irattellenesen hivatkozta meg, mert az nem tartalmaz olyan megállapítást, amely szerint a vállalkozói díjak kifizetését úgy kell figyelembe venni, mintha azokat a felperes teljesítette volna.

A cég2 által a perbeli projekt kapcsán indított perben hozott jogerős határozathoz a rPp. 229. § (1) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételek hiányában nem fűződik anyagi jogerőhatás. A cég2 által indított perek egyikének sem volt tárgya a felperes állítólagos károsodásának vizsgálata, így a fellebbezésben hivatkozott határozatban a bíróság nem azt mondta ki, hogy a felperes károsodott, csupán azt, hogy a cég2-nek nem keletkezett kára, mert amennyiben volt is kára, azt áthárította a felperesra. A felperes károsulti minősége az általa hivatkozott ítéletekből nem vezethető le, ezért nem mentesült annak bizonyítása alól. A felperes által csatolt iratok viszont az elsőfokú eljárásban részletesen kifejtett érvek szerint nem alkalmasak a felperes károsodásának bizonyítására, a belső használatra összeállított, ismeretlen forrásból származó utólag kézzel beírt magyarázatokkal ellátott dokumentumok a rPp. szabályai alapján sem rendelkeznek bizonyító erővel és mindössze annyit mutatnak be, hogy a cég2 vagy a GKM több mint 153.000.000.000 forint költségvetési forrás kapott, továbbá több százmilliárd forint hitelt vállalt át a felperes az bank1. Zrt.-től és a kereskedelmi bankoktól, de az okiratokból az már nem állapítható meg, hogy ezen összeg bármilyen részét a perbeli projektekre felhasználták volna. A költségvetési forrás biztosításával kapcsolatos iratok ugyancsak hiányosak, az ennek igazolására szolgáló feladatfinanszírozási okirat szerint a felperes a GKM részére 153.000.000.000 forintot biztosított 35 útépítési projekt megvalósítására, de nem állapítható meg, hogy ebből mennyi forrást biztosított a perbeli projektekre, ami elengedhetetlen eleme lenne a kárszámításnak.

A Kúria a felperes érvelésével ellentétben nem bírálta és nem is bírálhatta el az I. rendű alperesi projektekből származó esetleges követelés elévülésének kérdését. A részítélet I. rendű alperesre vonatkozó rendelkezéséhez nem fűződik anyagi jogerő, a hatályon kívül helyező végzésben kifejtett anyagi jogi álláspont csupán iránymutató jellegű, attól az alsóbb szintű bíróság eljárásjogi szabálysértés nélkül eltérhet [1/2014. (VI. 30.) PK vélemény], ezért az elsőfokú bíróság nem sértett jogszabályt azzal, hogy a részítélet indokolásában kifejtett – egyébként a IV. és az V. rendű alperesek által vitatott, de felülvizsgálattal nem támadható – állásponttól eltérően ítélte meg az elévülés kezdő időpontját, aminek a felperes által adott értelmezése megalapozatlan és ellentétes a kártérítési jog alapvető elveivel, súlyos és életszerűtlen jogkövetkezményekhez vezet. A károsodás bekövetkezése szempontjából a szolgáltatás oszthatósága vagy oszthatatlansága – ami csupán az I. rendű alperes és a cég2 vonatkozásában értelmezhető és amit az eljáró bíróságok egyike sem vizsgált – közömbös. Az, hogy a kötelezett a szerződéses jogviszonyában oszthatatlan szolgáltatást teljesít, nem zárja ki, hogy egyébként különböző időben különböző mértékű kárt okozzon harmadik személynek deliktualis jogviszonyban. A fenti értelmezést támasztja alá szakértő előbbi jogkérdésben nyilvánított szakvéleménye, amiben a szakértő a kártérítési jog hagyományos megközelítéséhez a legközelebb állónak tartotta az elsőfokú bíróság által követett ún. „szakaszos” elévülést, azaz azt, hogy minden egyes kifizetés esetén önálló kárbekövetkezési időponttal kell számolni.

Álláspontjuk szerint a felperes a Tpvt. 88/C. §-ában foglalt rendelkezést tévesen, a normaszövegnek ellentmondóan értelmezi, mert a 10 %-os vélelem nem kárvélelem, hiszen az árnövekedés vélelmezett mértéke csupán a kár egyik eleme, de nem maga a kár, ami nem veszi figyelembe a kár áthárításának lehetőségét sem. Erre tekintettel a felperes megalapozatlanul állítja, hogy a kártérítés összegét a jogszabály előbbi rendelkezésében írt vélelem alapján kellene meghatározni. A rendelkezés időbeli hatályát illetően osztották az elsőfokú bíróság értelmezését, mert egy adott személyt ért kár kiszámításához segítséget nyújtó rendelkezés nyilvánvalóan anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amit a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott visszaható jogalkotás tilalma miatt nem lehet alkalmazni. A 2009. évi XIV. törvény 17. § (6) bekezdése a felperes értelmezésével ellentétben csupán arról szól, hogy 10 %-os vélelem nem alkalmazandó a folyamatban lévő perekben. Az említett két jogszabályi rendelkezés együttes értelmezésével az a következtetés vonható le, hogy ez a vélelem csak a hatálybalépést követően indult perekben és a hatálybalépést követően keletkezett károk tekintetében alkalmazható.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság által megítélt ügyvédi munkadíj összhangban áll az IM rendelettel, tükrözi a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenység értékét, nem tekinthető eltúlzottnak és aránytalannak.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában elsőfokon jogerőre emelkedett rendelkezése [rPp. 228. § (4) bekezdés] és a felperes fellebbezését részben alaposnak, a II. rendű alperes csatlakozó fellebbezését alaptalannak találta.

A Fővárosi Ítéltábla először azt vizsgálta, hogy szükség van-e a rPp. 252. § (2) és (3) bekezdései szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére. A rPp. 252. § (2) bekezdésében szabályozott hatályon kívül helyezés alapjául az 1/2014. (VI.30.) PK vélemény 1. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban kifejtettek szerint csak olyan, az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértés szolgálhat, ami egyúttal szükségessé teszi az elsőfokú tárgyalás megismétlését, mert az a másodfokú eljárásban nem orvosolható.

A Fővárosi Ítéltábla álláspota szerint a fellebbezésben hivatkozott eljárási szabálysértések között hatályon kívül helyezésre okot adó eljárási szabálysértés nem volt.

A felperes rPp. 3. § (6) bekezdésére alapított azon sérelme, hogy a tárgyalás berekesztése előtt előterjesztett, a károsulti minőségét érintő I. rendű alperesi jogi érvekre való nyilatkozattételre az elsőfokú bíróság a határidő hosszabbítás iránti kérelmének elutasításával nem biztosított számára lehetőséget, azért nem szolgálhat alapul a hatályon kívül helyezésre, mert a felperesnek lehetősége volt arra, hogy az ezzel kapcsolatos jogi érvelését és álláspontját a

fellebbezésében kifejtse. Az alperesek az eljárás kezdete óta valóban vitássá tették, hogy a perbeli kártérítési jogviszonyban a felperes minősülne károsultnak, amíg azonban korábban a védekezésük alapvetően a konkrét projektek állami finanszírozási forrásának (költségvetési támogatás, hitel és ennek a felperes általi átvállalása) vitatásán, továbbá a felperes által a perbeli projektek finanszírozásának alátámasztására csatolt okiratok bizonyító erejének kétségbevonásán alapult, addig az I. rendű alperes a 2021. június 22-én benyújtott beadványában hivatkozott először arra, hogy a finanszírozás az önálló költségvetési fejezetet alkotó GKM vagyonából történt, így legfeljebb ez az egyébként önálló jogalany minősülhetne károsultnak, holott azok az okiratok amelyekre ezt az érvelését alapította már az eljárás Kúriai határozat folytán való megismétlése előtti szakaszában is rendelkezésére álltak. Miután az elsőfokú bíróság a felperes károsulti minőségét alapvetően ez utóbbi alperesi beadványban előadott jogi érvek mentén nem látta megállapíthatónak, értelemszerű, hogy a felperes az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében az ezt cáfoló jogi érveit kifejtette, amit a Fővárosi Ítéltábla a fellebbezés elbírálása során figyelembe vett, így abból, nem származott hátránya, hogy mindezt az elsőfokú eljárásban nem tehette meg.

Az elsőfokú bíróság a 2021. május 26. napján megtartott tárgyaláson a felperes további bizonyíték csatolására vonatkozó határidő-hosszabbítási kérelmének formálisan helyt adott, mert felhívta, hogy a jogalap körében minden további bizonyítékát és bizonyítási indítványát a rPp. 141. § (2) és (6) bekezdéseiben foglaltak terhe mellett terjessze elő, azonban a felperes számára mindegyre határidőt nem határozott meg (21.G.41.192/2020/30. számú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt végzés), így csak a rPp. 141. § (2) bekezdésében megfogalmazott, a bizonyítékok gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben való előterjesztésének kötelezettségéből lehetett kiindulni, aminek a per kezdete óta a felperes birtokában lévő szakvélemény következő tárgyaláson való benyújtása valóban nem felelt meg. A szakvélemény mellőzésének azonban nem volt az ügy érdemi elbírálására kiható jelentősége, mert a keresettel érvényesített jog elbírálásához az érdemi döntés kapcsán kifejtettek tekintettel további bizonyítási eljárás lefolytatására nem volt szükség, a szakvélemény releváns, jogerős bírói határozatokban rögzített tartalma pedig a per kezdete óta egyéb úton rendelkezésre állt, és amint az a tényállás kiegészítésében szerepel, felhasználható volt. A cég2 által a jelen per II. rendű alperese ellen indított és 14.Gf.40.577/2011/6. számon a kereset elutasításával jogerősen lezárult eljárásban annak a pernek a II. rendű alperese (a jelen per korábbi III. rendű alperese) csatolta a felperes által a perben felhasználni kívánt magánszakértői véleményt annak alátámasztására, hogy a finanszírozásra teljes egészében költségvetési forrásból került sor, a kiadásokat és költségeket ténylegesen teljes mértékben a felperes viselte. A magánszakértői vélemény az M7-es autópálya jelen per tárgyát már valóban nem képező szakasz3 közötti szakaszának kivitelezése kapcsán készült, azonban a szakértő nemcsak ezen útszakasz, hanem a gyorsforgalmi úthálózat 2002-2007. évi finanszírozását vizsgálva tette a finanszírozási forrásokra vonatkozó megállapításait, amely megállapításokat a Fővárosi Ítéltábla a cég2 által az I. rendű alperes ellen indított perben meghozott 14.Gf.40.088/2012/11. számú jogerős részítéletében is figyelembe vette, valamint az azt alátámasztó bizonyítékot, hogy az I. rendű alperesi projekt kapcsán nem a cég2 károsodott, mert a beruházást nem saját forrásból valósította meg. A magánszakértői vélemény finanszírozási forrásokat és azok megoszlását érintő megállapítása a jelen perben hatályon kívül helyezett 9.G. 40.442/2018/10. számú és 21. G. 40.529/2019/12-II. számú elsőfokú ítéletekben megállapított tényállásnak is a részét képezte, amit egyébként a felek a határozatok elleni fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban nem kifogásoltak, így nem volt akadálya a szakvélemény bírósági határozatokban rögzített releváns megállapításai figyelembevételének.

A perköltséggel kapcsolatos döntés az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki, így a perköltséget érintő indokolásban szereplő nyilvánvaló elírás, valamint az indokolás fellebbezésben sérelmezett hiányosságai eleve nem szolgáltatnak alapot a rPp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazására.

A Fővárosi Ítéltábla a fentiekre tekintettel érdemben bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított releváns tényállást azzal egészíti ki, hogy 2002-2007. években a gyorsforgalmi úthálózat finanszírozására a cég2 az bank1 Zrt. által biztosított tőkejuttatásból (5,7 %), meghatározó részében hitelből (94,2 %), valamint költségvetési támogatásból (0,1 %) rendelkezett forrással. A más pénzügyintézetektől felvett hitelt az alapító bank1 Zrt. garantálta, illetve részben közvetlenül is nyújtott hitelt a cég2 részére. A hitelt a Kormány 2011-ben visszagarantálta, az bank1 Zrt.-től felvett hitelre pedig a költségvetés terhére jogszabály alapján készfizető kezességet vállalt. A tőkejuttatásokhoz szükséges forrásokat az alapító bank1 Zrt. részére az állam biztosította, a hitelek, a tőkejuttatások és a cég2 részére folyósított költségvetési támogatások kizárólag a Kormányhatározatokban megjelölt feladat érdekében voltak felhasználhatóak. A cég2 által vissza nem fizetett hitelt az éves költségvetési törvényekben rögzített mértékben a központi költségvetés a cég2 által a felperesnek átadott útszakaszok értékének megfelelő mértékben átvállalta. A gyorsforgalmi úthálózat fejlesztésének, mint állami feladatnak az ellátására a cég2 a költségvetéstől független saját bevétellel nem rendelkezett, a megépített autópálya- és útszakaszokat a felperes felperesnek adta át, azok a cég2 könyveiből kikerültek.

Az így kiegészített tényállás mellett a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival csak részben értett egyet.

A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy sem a korábban meghozott 10.Gf.40.360/2019/10-II. számú részítéletéhez, sem a Kúria Gfv.VII. 30.121/2020/13. számú végzéséhez, sem pedig a cég2 által az alperesek ellen indított perekben meghozott jogerős ítéletekhez a felperes értelmezésével szemben nem fűződik a rPp. 229. § (1) bekezdése szerinti anyagi jogerőhatás. Anyagi jogerő a rPp. egyértelmű rendelkezéséből adódóan csak ítélethez vagy ítélet hatályú határozathoz köthet, a részítélet I. rendű alperesre vonatkozó rendelkezése – amelyben a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte – és annak indokai, függetlenül az azt magában foglaló határozat fajtájától, a hatályon kívül helyező végzéssel esnek egy tekintet alá, az ítélet elleni fellebbezés folytán meghozott részítélet ugyanis annak a rPp. 213. § (1) bekezdésében meghatározott fogalmából adódóan szükségszerűen tartalmaz hatályon kívül helyező rendelkezést is. A perbeli esetben a Fővárosi Ítéltábla éppen azért hozott részítéletet, mert az elsőfokú ítéletet csak a II., a IV. és az V. rendű alperesekkel szembeni keresetet elutasító részében találta érdemi felülbírálatra alkalmasnak, míg az I. rendű alperes elleni keresetet illetően úgy ítélte meg, hogy a per további tárgyalására van szükség. A felperes

ezért alaptalanul érvelt azzal a fellebbezésében, hogy a részítéletben az I. rendű alperest érintően az elévülés kezdő időpontja körében kifejtettek az anyagi jogerő hatásával bíró olyan megállapítások, amelyek kötötték volna az elsőfokú bíróságot. A Kúria Gfv.VII.30.121/2020/13. számú hatályon kívül helyező végzésében foglaltak a megismételt eljárásban eljáró bíróságot csak annyiban kötötték, hogy a hatályon kívül helyező végzés döntést megalapozó releváns indokait – amely szerint a II., a IV. és az V. rendű alperesekkel szembeni követelés elévült, mert annak a felperes által állított módon való megszakítására nem került sor, továbbá, hogy a rPtk. 344. § (1) bekezdése szerinti közös károkozásra figyelemmel a II., a IV. és az V. rendű alperesek egyetemleges felelősséggel tartoznak az I. rendű alperes által okozott károk megtérítéséért – irányadónak kellett tekinteni, mert a megismételt eljárásban a felek között ez a kérdés már nem volt vitás, a felperes erre figyelemmel a keresetét leszállította.

A cég2 által az alperesek ellen indított perekben meghozott jogerős ítéletek tekintetében az anyagi jogerő alanyi feltétele (félazonosság) és részben annak tárgyi feltétele (tényazonosság) sem teljesült, hiszen a cég2 azt állította, hogy a kár nála merült fel. Az e perekben eljáró bíróságok a cég2 keresetét e tekintetben egyezően valóban azzal az indokkal utasították el, hogy a beruházásokat nem saját forrásból, hanem állami forrásból finanszírozta, így nem a cég2 vagyonában következett be az értékcsökkenés. Attól függetlenül, hogy a cég2 által indított perekben a különböző szinten eljáró bíróságok az állami, illetve költségvetési forrásból való finanszírozásra, sőt a felperes károsodására is utalást tettek, e pereknek nem képezte tárgyát annak megállapítása, hogy a kartellfelárat magában foglalható vállalkozói díj megfizetésével a vagyonsökkenés ténylegesen kinél következett be, a kereset elutasításához ugyanis elegendő volt annak ítéleti bizonyossággal történő megállapítása, hogy ez nem a cég2-nél, hanem másnál történt.

A jelen perben tehát a felperes érvelésével ellentétben az ítélt dolog hatályával véglegesen nem dőlt el, hogy a felperes I. rendű alperessel szembeni kárkövetelése – amelyért a II., a IV. és az V. rendű alperesek rPtk. 344. § (1) bekezdése szerinti egyetemleges felelőssége fennáll – elévülés hiányában bírói úton érvényesíthető, amint az sem, hogy a perbeli deliktualis kártérítési jogviszonyban a károsult a felperes felperes. Ugyanakkor a rPp. szabad bizonyítás elvét szabályozó 3. § (5) bekezdése szerint a polgári bíróság szabadon vehet igénybe bármilyen bizonyítékot, ezért a cég2 által indított perekben meghozott jogerős ítéletek és beszerzett valamennyi bizonyíték felhasználható volt e perben a felperes károsulti minőségének és a kár felperesnél való bekövetkezésének megítélése körében.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az elévülés kérdését megelőzően a jog belső logikájából adódóan elsősorban azt kellett vizsgálni, hogy a felperesnek az általa megjelölt ténybeli és jogi alapon lehet-e vagyoni kárkövetelése az alperesekkel szemben, mert a rPtk. 324. § (1) bekezdése szerint csak a követelés képes elévülni, követelés hiányában az elévülés vizsgálata kizárt és szükségtelen. A jelen perben korábban eljáró bíróságok a felperes károsulti minőségét a határozatok tartalmából kitűnően ugyan anyagi jogerőhatással nem bíró módon, de megállapíthatónak látták. A Fővárosi Ítéltábla a 10.Gf.40.360/2019/10-II. számú részítéletében éppen azért vizsgálta a fellebbezésben foglaltakra tekintettel kizárólag az elévülés kérdését, mert az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a perbeli projektek finanszírozása 2004.-ig a cég2 által felvett hitelekkel, 2004 januárjától kezdődően pedig a

cég2 számára biztosított költségvetési forrásokból történt és a költségvetési forrásokból való finanszírozási folyamatra tekintettel látta megállapíthatónak, hogy a projektekre történő kifizetések a felperes felperes vagyonában eredményeztek, illetve eredményezhettek csökkenést (21.G.40.529/2019/12-II. számú ítélet 13. oldal utolsó bekezdés), amely ítéleti megállapítást az alperesek nem támadtak, az ítélet indokolása ellen fellebbezést nem terjesztettek elő.

A megismételt eljárás tárgyát az I. rendű alperes által megvalósított projektek képezték, ami az alperesek GVH határozatával megállapítottan jogellenes, piacfelosztásra irányuló, kartellező tevékenységének eredményeként 2002. december 23-án megkötött, majd többször módosított vállalkozási szerződés szerint az M7-es autópálya szakasz1 közötti, valamint az M70-es autót szakasz2 közötti szakaszainak építési munkáira vonatkozott 48.799.276.399 forint + áfa összegű, átalánydíjként meghatározott vállalkozói díj mellett. A felperes a szerződésen kívüli károkért való kárfelelősség szabályai alapján [rPtk. 339. §] érvényesített jogot az alperesekkel szemben, a GVH határozatában megállapított jogellenes kartellező alperesi magatartással összefüggésben felmerült kára megtérítését követelte, amit abban jelölt meg, hogy az autópálya építési projekt finanszírozójaként, közvetett fogyasztóként az átalányárba beépített kartellfelár kifizetésével kárt szenvedett el. Az alperesek védekezésére figyelemmel ezért elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az állított jogellenes magatartás, a kartellezés a felperes vagyonát érintően okozta-e a rPtk. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfogalmak közül a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenésben számításba vett kárt vagy sem. A felperes károsodása tehát nem pusztán összepszerúségi kérdés, a felperes károsult minősége vagy károsult mivolta ugyanis a felperes és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatot érinti, amit a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a jogviszony vagy jogszabályi felhatalmazás alapoz meg. A rPtk. 339. §-ából egyértelműen következik, hogy szerződésen kívüli károkozás esetén polgári jogi jogviszony a károsult és a kár okozója között, méghozzá a kár bekövetkezésével jön létre. Miután jogszabály a felperest a más személyt ért kár érvényesítésére nem jogosítja fel és erre maga sem hivatkozott, akkor léphetett fel eredménnyel, ha ő maga a károsult.

A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az érvényesített vagyoni kárigény kapcsán ne lehetne megállapítani, hogy a felperes a károsult, azaz a vállalkozói díj esetleges kartellfelár tartalmának kifizetésével a felperes vagyonában következett volna be értékcsökkenés.

A peres felek között nem volt és nem is lehetett vitás, mivel egyértelmű jogszabályi rendelkezéseken alapul, hogy a gyorsforgalmi úthálózat létesítése állami feladat, aminek pénzügyi forrásait az éves költségvetési törvényekben kell megállapítani [Kkt. 8. §-a, 32. § (4) bekezdés], ahogy az sem, hogy az országos közutak, így a megépített perbeli autópálya- és autót szakasz is törvény alapján [Kkt. 32. § (1) bekezdés, majd 2007. évi CVI. törvény, illetve 2011. évi CXCVI. törvény] kizárólagos állami tulajdonnak és ekként a kincstári vagyonba tartozónak minősül. A perben az alperesek védekezésére figyelemmel alapvetően abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy abból, hogy az állami költségvetés egyik fejezeti kezelésű előirányzatából történt a vállalkozási díj teljesítése, levonható-e az a következtetés, hogy a perbeli jogviszonyban nem a felperes, hanem az önálló jogalanynak minősülő GKM lehet a károsult, másként megfogalmazva, helytálló-e az az egyébként a cég2

által indított perekben eredményesnek bizonyult védekezés a felperesmal szemben is, hogy a felperes azért nem szenvedett kárt, mert helyette másvalaki, a költségvetés egyik alrendszerét alkotó jogalany károsodott.

A Fővárosi Ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a felperes – deliktuális kárkötelem jogalapját jelentő – károsulti minősége szempontjából a következők miatt nincs döntő jelentősége a perbeli útépitési projekt finanszírozási forrásai költségvetési megoszlásának és annak sem, hogy a kartellfelárat magában foglalható vállalkozói díj kifizetésére melyik költségvetési fejezetben kezelt előirányzat terhére került sor. A polgári jog által szabályozott jogviszonyokban, mint a rPtk. 339. §-ában szabályozott kártérítési jogviszonyban, az állam nem közhatalomként vesz részt, a rPtk. 28. § (1) bekezdésében deklarált jogi személyiség az államot tulajdonosi, illetve vagyoni jogi kapcsolatokat létesítő minőségében, azaz államkincstárként illeti meg. Az állam működését és szervezetét meghatározó szabályok – beleértve a magánjogi kapcsolatainak működésének belső jogviszonyt érintő szabályait is – alapvetően közjogi jellegűek (Áht., költségvetési törvények), mivel az állam feladatait jogi személyek vagy ilyen személyiséggel nem rendelkező szervezetek, de elsődlegesen jogi személyiséggel rendelkező költségvetési szervek útján látja el.

Az I. rendű alperessel szerződést kötő cég1 – mint a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési program végrehajtásának intézményi háttere és az építtetéséért felelőse – létrehozását a 2117/1999. (V. 26.) Korm. határozat rögzítette, majd az bank1 Rt. 99.000.000 forintos bank1 Rt. és 1.000.000 forintos Közlekedési és Vízügyi Minisztérium alaptőke juttatással alapította. Az cég1 finanszírozási struktúrája 2003. január 1-jétől változott meg, 2002. december 31-én a Kincstári Vagyoni Igazgatóság az állam nevében megvásárolta a részvényeit, majd a per iratai között is elfekvő okirat adatai szerint 2003. január 15-én vagyonkezelői szerződést kötött a GKM-mel. A 2117/1999. (VI. 26.) Korm. határozat az bank1 Rt.-t a gyorsforgalmi úthálózat 10 éves fejlesztési programjának teljesítéséhez szükséges hitelfelvételek pénzügyi koordinálására jelölte ki, míg a 3.3. pont szerint a fejlesztési program végrehajtásának intézményi háttereként az cég1-t, mint a fejlesztési hitelek felvevőjét és a programhoz rendelt költségvetési források felhasználóját jelölte meg, amely társaság egyben felelős a programban jóváhagyott gyorsforgalmi utak építtetéséért is. Az cég1 és az I. rendű alperes közötti vállalkozási szerződés megkötését követően 2004. január 1-jén lépett hatályba az Aptv., amelynek 4. § (1) bekezdése az cég1-et – összhangban a Korm.határozattal – a gyorsforgalmi utak építtetőjeként, illetve az ilyen úthálózat építéséért felelős gazdasági társaságként határozta meg, majd csak az Aptv. 2007. július 3-ától hatályos 4. § (2) bekezdése tartalmazza azt a rendelkezést, hogy az cég1, illetve jogutódja a cég2, építtetői feladatkörében a felperes javára és saját nevében, a 2008. január 1-jétől hatályos rendelkezések szerint pedig a felperes javára és nevében köt építési szerződéseket és jár el.

Mindezeknek a szabályoknak azért volt jelentősége, mert miközben az cég1 az alapításától kezdve a gyorsforgalmi úthálózat-fejlesztés intézményi háttereként, építtetőként volt nevesítve és ilyen minőségében létesíthetett vállalkozási és egyéb jogviszonyt, vállalt szerződéses kötelezettséget kizárólagos állami feladatnak minősülő munkákra, addig az építtetőként való eljárásának jogi jellege az Aptv. 2007. július 3-ától hatályos módosításáig nem volt törvényi szinten egyértelműen szabályozott, mert jóllehet önálló jogalanyként létesíthetett magánjogi és egyéb jogviszonyt, de az is nyilvánvaló, hogy ezt a gyorsforgalmi

úthálózat fejlesztése körében nem a saját javára tette, illetve tehette meg. A 2007 júliusától hatályos rendelkezésben rögzített felperes javára és saját nevében való eljárás bizományosi, míg 2008. január 1-jétől a felperes javára és nevében való eljárás képviselői jogállásra utal.

A szerződéskötés időpontjában tehát a 2117/1999. (VI. 26.) Korm. határozat szerint a fejlesztési program végrehajtásának intézményi háttereként az cég1 a fejlesztési hitelek felvevője, a programhoz rendelt költségvetési források felhasználója volt és a perben vitássá nem tett tények szerint a saját nevében kötötte meg az I. rendű alperessel a vállalkozási szerződést, aminek ellenértékét a Kormányhatározatban rögzítetteknek megfelelően, de a perben tényszerűen is igazolt adatok szerint a felperes által biztosított költségvetési források felhasználása útján és hitelekből teljesítette, mivel magántőke bevonására és uniós forrás felhasználására utaló tény nem merült fel, arra az alperesek csupán hivatkoztak, de ilyen források igénybevétele alátámasztó bizonyíték nem volt. A szerződés teljesítésével létrejött útszakaszokat – amelyek kizárólagos állami tulajdont képeznek – az cég1 elszámolás körében átadta a felperesnek, illetve a hiteltartozások átvállalásával a felvett hitelek felhasználását illetően is a költségvetési törvényekben meghatározott elszámolási kötelezettség terhelte a felperes felé.

Mindezekből következően az cég1 az I. rendű alperessel a szerződést bizományosként eljárva kötötte meg a saját nevében, de a felperes javára, az cég1 eljárása a felperessel fennálló speciális, a jogszabályi rendelkezések által meghatározott bizományi jogviszonyon alapult [rPtk. 507. §, 513. § (1) bekezdés], amint azt a felperes a cég2. Zrt. jogállása kapcsán a 2018. május 3-án benyújtott beadványában maga is értelmezte és ahogy az az Aptv. 2007. július 3-ától hatályos rendelkezéseiből is következik.

Az cég1 a saját nevében, de a felperes felperes – és nem annak valamely költségvetési fejezetet alkotó szervezete (GKM) – javára szerződött az I. rendű alperessel, a bizományi jogviszony alapján az cég1-t, majd a cég2-t a megbízó felperes felé elszámolási kötelezettség terhelte [rPtk. 513. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 479. § (2) bekezdés], aminek keretében köteles volt az elkészült útszakaszokat a felperesnek átadni és a felhasznált költségvetési forrásokkal, illetve hitellel elszámolni. A megkötött szerződés az I. rendű alperessel szemben az cég1-t, illetve jogutódját, a cég2-t jogosította és kötelezte [rPtk. 509. § (1) bekezdés], ezért az I. rendű alperes a vállalkozói díj teljesítését – aminek teljes összege nem vitásan megfizetésre került – az cég1-től, illetve a cég2-től követelhetette, azonban a rendelkezésre álló okiratokból az is megállapítható, hogy a díj kifizetésére is a bizományos által benyújtott okiratok alapján a felperes kincstáron keresztül került sor. Ehhez képest a megbízó felperes és a bizományos cég2 egymás közötti jogviszonyát érintő kérdés, hogy az ügylet lebonyolítását a megbízó miként finanszírozza, ami nyilvánvalóan a megbízó saját mérlegelésén alapuló, a perbeli esetben számos közjogi jogszabállyal meghatározott gazdasági döntés eredménye volt. A vállalkozási szerződésből a felperesre ugyan jogok és kötelezettségek közvetlenül nem származhattak, de mivel a szerződést az ő javára kötötte meg a bizományos, a szerződésből származó előnyök őt illetik, és ugyancsak a felperest terhelik az ebből eredő hátrányok [Ptk. 508. § (1) (2) bekezdés], így az abban álló vagyoni hátrány is, hogy az alperesek jogellenes magatartása folytán megkötött szerződés alapján a szolgáltatáshoz magasabb díj ellenében jutott hozzá, mintha valódi versenytárgyalások eredményeként kötöttek volna szerződést.

Az, hogy a megbízó felperes nem volt alanya a vállalkozási szerződésnek, nem zárta ki, hogy a szerződésen kívüli károkért való felelősség szabályai szerint az ebből a szempontból a harmadik személyeknek minősülő alperesekkel szemben jogot érvényesítsen. A perben érvényesített kár ugyanis kívül esik a bizományi szerződés keretein, az cég1-nek és jogutódjának a felperestől arra nem volt és nem is lehetett felhatalmazása, hogy a jogellenes alperesi magatartás következtében előállt extraprofitot a szerződés keretében teljesítse.

A fent kifejtettekből következően a rPtk. 339. §-ában szabályozott tisztán polgári jogi jogviszony a kartellfelár kifizetésével a megbízó felperes és a bizományossal szerződő I. rendű alperes között létrejött, aminek szempontjából közömbös a bizományos és a felperes közötti finanszírozást érintő, alapvetően a közjog által szabályozott jogviszony, így az elsőfokú bíróság és az alperesek álláspontjától eltérően a felperes polgári magánjogi értelemben vett károsult minősége nem a költségvetési törvényeken, Áht.-n és az arra figyelemmel kiadott, az egyes célleírányzatokkal való rendelkezés és gazdálkodás szabályait leíró rendeleteken alapuló finanszírozási részletszabályokból, hanem a bizományi jogviszonyból, a megbízói jogállásából vezethető le a fentiek szerint és ahhoz nem volt szükség a perbeli projektekre történt valamennyi díjfizetést érintően levezetni és bizonyítani, hogy az milyen részében, milyen forrásból történt.

A finanszírozási források közül a kár összege, de nem a felperes károsult minősége szempontjából kizárólag a hiteleknek lehetett volna jelentősége, annak viszont nem, hogy az államháztartás mely alrendszeréből, a költségvetés melyik fejezetében kezelt előirányzat terhére került sor a kifizetésre, mert ez a fentebb kifejtett indokok szerint a felperes és a cég2 közötti jogviszonyt érintő elszámolási kérdés. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatos, alapvetően közjogi jogszabályokból és az államháztartás működési rendjéhez tartozó elszámolásra szolgáló okiratokból (feladatfinanszírozási engedély) levont következtetéseknek nincs jelentősége, ahogyan a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelmekben ezzel összefüggésben kifejtett érveknek sem. A Fővárosi Ítéltábla ehhez képest csupán megjegyzi, hogy az elsőfokú bíróság által kiemelten értékelt 2004. április 21-i feladatfinanszírozási engedélyokirat adataiból az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően nem vonható le az az egyébként iratellenes következtetés, hogy 2007. december 22-ét megelőzően a finanszírozásra a cég2 saját vagyona állt volna rendelkezésre, mert az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 5. számú mellékletét jelentő kitöltési útmutatóból kiindulva az okiratból éppen az következik, hogy egyebek között a perbeli projektet is magában foglaló útépitésekre 2004. évre előirányzott 153.718.900.000 forintból 147.718.900.000 forint központi támogatásból származik. Az pedig a cég2 által indított perben meghozott jogerős ítélet tartalma alapján nem jelenthető ki, és az alperesek maguk sem állították, hogy a cég2-nek – a 2002 decemberében megelőlegezett, majd az elszámolás során a felperes által nem vitásan megtérített előleget kivéve – a hiteltől és költségvetési forrástól független saját vagyona állt volna rendelkezésre a perbeli projekt finanszírozására.

A kár mértéke körében a hitel azért eshetett az egyéb költségvetési forrásoktól eltérő megítélés alá, mert ha a felvett hitelt a cég2 akár részben is maga fizette vissza, amelynek összegéhez a megbízóval való elszámolás eredményeként nem jutott hozzá akár úgy, hogy azt a megbízó a részére megtérítette, akár úgy, hogy tartozásátvállalás útján mentesítette a szerződésekből származó kötelezettségek alól, akkor ez azt jelentette volna, hogy részben maga finanszírozta az ügyletet, amely esetben kétséges lehetett volna, hogy a kár ebben a részében a felperesnél merült fel. Erre utaló tény és adat a perben nem volt, a peradatok éppen ennek az ellenkezőjét támasztották alá. Az cég1 a fentebb már idézett Korm. határozat szerint csupán a fejlesztési hitelek felvevője és a programhoz rendelt költségvetési források felhasználója, de nem finanszírozója volt. A cég2 alperesek elleni keresetét elutasító és a Kúria által hatályában fenntartott valamennyi jogerős ítélet azon alapult, hogy a vállalkozói díj nem a cég2 saját vagyonából – amivel nem rendelkezett –, hanem hitelből és költségvetési forrásból került kifizetésre, illetve az előlegezett összeg a cég2 számára a költségvetésből megtérült.

Az elsőfokú bíróság azt helyesen állapította meg, hogy a felperes az cég1 által felvett hitelekől származó tartozásokat átvállalta, a finanszírozó pénzintézetek hozzájárulásával a rPtk. 332. § (2) bekezdése szerint az adós cég1, illetve cég2 helyébe lépett, a felperest terhelte a kölcsön és annak kamatainak visszafizetési kötelezettsége. Az elsőfokú eljárásban csatolt szerződésekből kitűnően az átvállalt kölcsönszerződések 2002. december 6-a és 2006. december 7-e között jöttek létre és a tartozásátvállalásra a Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről szóló törvény módosított 125. § (1) bekezdése és a Magyar Köztársaság 2006. évi költségvetéséről szóló 2005. CLIII. törvény, illetve annak módosított 109. § (1) bekezdése alapján került sor. E jogszabályok szerint az Országgyűlés hozzájárult ahhoz, hogy a felperes a központi költségvetés terhére az cég1-nek a kereskedelmi bankokkal szemben fennálló együttesen legfeljebb 177.800.000.000 forint összegű hiteltartozásait, azok járulékaival együtt legkésőbb 2005. december 31-i hatállyal átvállalja, továbbá szintén a központi költségvetés terhére az cég1-nek az FHB Zrt.-vel, majd a módosítás szerint a kereskedelmi bankokkal szemben fennálló együttesen legfeljebb 415.900.000.000 forint összegű hiteltartozását annak járulékaival együtt legkésőbb 2006. december 31-i hatállyal átvállalhatja. Az cég1 ennek ellenében kész és félkész útszakaszokat ad át külön szerződés rendelkezései szerint a felperes részére, illetve az érintett útszakaszok tekintetében elszámol a felperesmal.

Az alperesek kizárólag azt vitatták, hogy a tartozásátvállalási szerződések nem azonosíthatóak a konkrét projektekkel, nem állapítható meg, hogy a perbeli projektekre történt kifizetések valóban az utóbb átvállalt hitelből történtek, aminek egyfelől az elévülés kapcsán kifejtettek tekintettel nem volt jelentősége, mert a rendelkezésre álló adatok szerint a perbeli projektek hitelből való finanszírozására 2006 novemberével bezárólag került sor. Ezen túlmenően a felperes rPp. 199. §-a szerinti okiratnak minősülő, a hitelekől történt felhasználásra vonatkozó kimutatásai alapján az megállapítható, hogy a perbeli projektek finanszírozására hitelt használtak fel és annak összege is azonosítható, a cég2 által az I. rendű alperes elleni perben meghozott ítélet alapján pedig kizárható, hogy ez a hitel akárcsak részben is a cég2 saját finanszírozásának minősülne, mert a tartozás átvállalására, illetve a megbízó részéről való megtérítésére nem került sor. A tartozásátvállalási szerződésekből az elsőfokú bíróság és az alperesek álláspontjától eltérően nem kell kitűnnie annak, hogy valóban a jogvitával érintett projektekre vonatkoznak, ez nem feltétele a tartozásátvállalásnak,

mivel a felperes nem valamely konkrét projekt kapcsán felhasznált kölcsöntartozást, hanem az cég1-nek az érintett bankokkal szemben fennálló valamennyi tartozásait vállalta át.

A Fővárosi Ítéltábla megjegyzi, hogy a KKK által a jelen per I. és V. rendű alperesei ellen indított perben meghozott 14.Gf.40.600/2012/6. számú jogerős ítélet a perbelitől alapvetően eltérő tényeken és jogszabályokon alapul, mert az annak tárgyát képező szerződést az a költségvetési szerv KKK kötötte meg, amely maga rendelkezett a finanszírozás forrásai felett, így a perbeli konstrukcióval a hivatkozott per releváns egyezőséget nem mutat. Olyan, az adott per keretein túlmutató értelmezés pedig nem vonható le belőle, hogy bármely országos közút építését érintő kartellezésben megnyilvánuló jogsértés károsultja az a költségvetési szerv, amelynek a költségvetési törvény szerinti fejezetében kezelt előirányzatból a kifizetésre sor kerül.

Az elévülést illetően a Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével. Abból kellett kiindulni, hogy a felperes a szerződésen kívüli károkért való kárfelelősség szabályai alapján érvényesített az alperesekkel szemben jogot, kárát pedig a rPtk. 355. § (4) bekezdésében meghatározott kárfogalmak közül a vagyonában bekövetkezett értékcsökkenésben vette számításba. A rPtk. 360. § (1) bekezdése szerint a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes és ekkor veszi kezdetét a rPtk. 326. § (1) bekezdése értelmében a kárkövetelés elévülése. A felperes károsodását a fentebb már kifejtettek szerint abban jelölte meg, hogy a kartellfelárat is magába foglaló vállalkozói díj kifizetésével a vagyonában állt elő a kartellfelár összegében jelentkező vagyonsökkenés. A károsodás bekövetkezése és az elévülés kezdő időpontja szempontjából a kárnak, ezen belül is annak típusának van jelentősége, a vagyonban beálló értékcsökkenés, mint kár akkor következik be, amikor a jogellenes magatartás következtében a károsult vagyona csökken, vagyis a perbeli esetben, amikor az alperesek jogellenes piacfelosztó magatartása következményeként kikötött kartellfelárat magában foglaló vállalkozói díj kifizetése megtörténik.

A kartellfelár beépült az átalánydíjba és abban állt, hogy az I. rendű alperes az elvégzett munka teljes ellenértékét magasabb összegben határozhatta meg az alperesek piackorlátozó magatartása folytán, ahhoz képest mintha tisztességes verseny alapján szerződtek volna. Az cég1 és az I. rendű alperes a vállalkozási szerződésben a teljes vállalkozói díj részletekben való teljesítésében állapodtak meg, amely részletek a rendelkezésre álló adatok szerint egyaránt tartalmazhattak kartellfelárat, nincs ugyanis adat arra, hogy ennek felszámítására csak az utolsó számlában került volna sor.

A kár bekövetkezése és esedékessége szempontjából a felperes érvelésével ellentétben a vállalkozási szerződésnek, az ellenszolgáltatás átalánydíj jellegének nincs jelentősége, kizárólag azoknak az időpontoknak, amikor a felperes vagyonszerzése a díjrészletek kifizetésével előállt. A vállalkozói díj a rPtk. 397. § (1) bekezdése szerint valóban a vállalkozás teljesítésekor esedékes, azonban átalánydíj meghatározása esetén sincs annak jogszabályi akadálya, hogy a felek részteljesítésben állapodjanak meg. A kivitelezési tevékenység, azaz az útépítés oszthatósága vagy oszthatatlansága közömbös és annak sincs

jelentősége, hogy a felperes a részszámlákat rész-, illetve előteljesítésnek minősíti, a részszámlák kibocsátása is csak annyiban releváns, hogy az szükségszerű feltétele volt a teljesítésnek. Az pedig, hogy a díj „korrekciója”, azaz a kartellfelártól való mentesítése bármely későbbi részszámlában megvalósítható lett volna a kárenyhítés, illetve a kár megtérülése körébe tartozik, a kár bekövetkezése szempontjából azonban közömbös. Nem kérdéses, hogy a jogellenes versenykorlátozó magatartás a károsodásnál korábban történt és amint azt a jelen perben eljáró bíróságok többször kifejtették a károsodás bekövetkezése a szerződéskötés időpontjával sem azonosítható. A károsodás bekövetkezése szempontjából annak a felperesi érvelésnek sincs jelentősége, hogy az alperesek jogellenes magatartása a több éves folyamatos építési munkát magában foglaló teljes projekt egyeztetése volt és a kartellfelár a teljes ellenszolgáltatásra kiterjedt. Nem arról van ugyanis szó, hogy csak az utolsó kifizetés képezi a kartellfelár alapját, hanem arról, hogy a felperes állítása szerinti kartellfelárat magában foglaló teljes díjat részletekben fizették ki és a vagyonsökkenés az egyes részletek kifizetésével következhetett csak be.

Az elsőfokú bíróság és az alperesek helytálló érvelése szerint az ezzel ellentétes felperesi értelmezés az elévülési idő indokolatlan, az elévülés céljával, a jogalkotó akaratával össze nem egyeztethető meghosszabbításához, illetve végső esetben annak kizárásához vezetne. Másfelől a felperes álláspontjából kiindulva, amennyiben az utolsó – a teljes szerződött érték töredékét kitevő – részszámla kifizetésére nem került volna sor, úgy kára be sem következett volna. Mindezek következtében az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes kárkövetelése a 2007. december 22-én kifizetett – összesen bruttó 40.221.262 forint – díjrészletben foglalt kartellfelár kivételével elévült.

A Fővárosi Ítéltábla részítéletében foglaltak szerint – amely indokokkal a Kúria is egyetértett – a II., a IV. és az V. rendű alperesekkel szembeni követelés elévülését a cég2 felszólító levele és keresetindítása nem szakította meg [rPtk. 327. § (1) bekezdés]. A hatályon kívül helyező kúriai végzéshez ugyan nem fűződik anyagi jogerőhatás, azonban a Kúria utasításához a bíróság kötve van, ami szerint kizárólag az I. rendű alperesi projekt kapcsán kellett vizsgálni a II., a IV. és az V. rendű alperesek egyetemleges kárfelelősségét, ezért az elévülés megszakítása körében kifejtett, a döntés releváns indokát jelentő jogi állásponttól a Fővárosi Ítéltábla nem térhetett el, mert a felperes az I. rendű alperessel szembeni elévülés megszakítását szintén a cég2-től származó azonos tartalmú felszólításokkal és a cég2 perindításával kívánta alátámasztani, amely felszólítást és keresetindítást az előbbi határozatokban kifejtett jogi érvek mentén nem lehetett a felperes jogcselekményének tekinteni.

A Fővárosi Ítéltábla az I. rendű alperessel szembeni követelést illetően vizsgálta az elévülés nyugvását, mert ezt a Kúria – mivel annak a II., a IV. és az V. rendű alperesekkel szembeni követelés kapcsán nem volt az elévülési időre kiható jelentősége – nem vizsgálta.

Az elévülés GVH határozatának felülvizsgálata iránti perben meghozott jogerős döntés (2007. augusztus 29.) időpontjáig való nyugvásnak nem volt a perbeli követelés elévülését befolyásoló hatása [rPtk. 326. § (2) bekezdés], mert egyrészt az elévülési időből csak a 2002.

december 30-i kifizetést illetően volt egy évnél kevesebb hátra, másrészt a felperes a per jogerős befejezését követő egy éven belül nem indított keresetet. Az I. rendű alperessel szembeni kárigény kapcsán a felperes által szintén hivatkozott, a cég2 által indított per befejezéséig (2007. november 21-től 2011. október 18-ig) való nyugvásnak, az ezt követő egy éven belüli perindításra figyelemmel lehetett jelentősége, azonban a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az elévülés a felperes által megjelölt okból nem nyugodott.

A rPtk. 326. § (2) bekezdése szerint az elévülés akkor nyugszik, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, ilyenkor az akadály megszűnésétől számított egy éven belül akkor is érvényesítheti követelését, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból egy évnél kevesebb van hátra. Az elévülés nyugvását a jogosult önhibáján kívül eső olyan körülmények idézhetik elő, amelyek valóban akadályozzák az igénye érvényesítésében. Ilyennek az egységes ítélkezési gyakorlat szerint az minősül, ha a károsult a károsodásáról nem szerez tudomást vagy egyéb okból önhibáján kívül nincs abban a helyzetben, hogy igényét érvényesítse. A felperesnek a rendelkezésre álló adatok szerint mind az alperesek GVH határozatában nevesített jogellenes és a szerződéskötésekkel befejezett magatartásáról, mind pedig az állított károsodásáról az elévülési időn belül tudomása volt, csupán abban tévedett, hogy az adott kártérítési jogviszonyban a cég2 nem károsult. Abban is egységes az ítélkezési gyakorlat, hogy a jogszabály kellő ismeretének hiánya vagy a téves jogértelmezés nem tekinthető az elévülés nyugvását előidéző menthető oknak. A felperes tehát az elévülési időn belüli keresetindításban nem volt akadályozva, a cég2 által a IV. és az V. rendű alperesek ellen indított perben beavatkozóként vett részt, majd 2011. május 25-én perbelépési kérelmet terjesztett elő egyértelműen kinyilvánítva azt, hogy a per megindítására maga is jogosult lett volna, mert a hitelből való finanszírozás miatt ő minősül károsultnak. Az elévülés ezért a felperes által előadott okból nem nyugodott és az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint a 2007. december 22-én kifizetett 5.440.713 forint + áfa, valamint 28.077.005 forint + áfa összegű vállalkozói díjban foglalt kartellfelárat meghaladó részében a rPtk. 325. § (1) bekezdése szerinti bírói úton nem érvényesíthető, ezért a kereset elutasítása ebben a részében helytálló.

Az alperesek érvelésével ellentétben a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, hogy a felperest a versenykorlátozó magatartásuk folytán a perbeli projekt kapcsán egyáltalán nem érte kár. A GVH határozatából kitűnően az alperesek által megvalósított, a pályázathoz kötődő árkérdéseket is érintő piacfelosztás a bizonytalansági tényező kiküszöbölése miatt árfelhajtó hatású lehet, a Tpv. 11. § d) pontját sértő piacfelosztás a verseny egyik legfontosabb aspektusát, a bizonytalansági tényezőt iktatja ki. A garantált megrendeléssel számoló vállalkozó árait nem versenynyomás alatt állva kalkulálja, hanem szabadabb mozgástérrel rendelkezve extraprofitot is beépíthet ajánlatába. A GVH határozatában azt is megállapította, hogy az alperesek versenyellenes megállapodása az árak, legalábbis a beadási sávok egyeztetésére is kiterjedt, a kartell árfelhajtó hatását tényként kezelte, azonban annak pontos mértékét – szakértő igénybevétele nélkül – nem látta kiszámíthatónak. A GVH bíróság előtt eredménytelenül támadott határozatában foglaltakkal szemben az alperesek a rendelkezésre álló adatok alapján nem állíthatják, hogy a magatartásuk magasabb összegű vállalkozói díjban álló kárt egyáltalán nem eredményezett.

A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet abban az elsőfokú bírósággal, hogy a Tptv. 88/C. §-ában foglalt vélelem a perbeli esetben ne lenne alkalmazható. E jogszabályi rendelkezés értelmében egyebek között a Tptv. 11. §-ába ütköző versenykorlátozó megállapodásban részes fél ellen indított bármely polgári jogi igény érvényesítése iránti perben a jogsértésnek a jogsértő által alkalmazott ár mértékére gyakorolt hatásának bizonyítása során – ellenkező bizonyításáig – úgy kell tekinteni, hogy a jogsértés az árat 10 %-nyi mértékben befolyásolta. A Tptv. 10 %-os vélelemre vonatkozó előbbi rendelkezését a 2009. évi XIV. törvény 14. §-a iktatta be, amely törvény 17. § (6) bekezdése egyértelmű abban a tekintetben, hogy a Tptv. 88/C. §-át a módosítást beiktató törvény hatálybalépését követően indított polgári perekben kell alkalmazni, vagyis a 2012. október 16-án indult jelen perben a 10 %-os vélelem szabályát már alkalmazni kell. A II. rendű alperes érvelésével szemben azontúl, hogy a beiktató jogszabály az alkalmazásra nézve egyértelmű rendelkezést tartalmaz, a Jat. anyagi jogi jogszabály hatályára vonatkozó rendelkezése azért sem alkalmazható, mert a Tptv. 88/C. §-a a jogszabály normaszövegéből, de az ahhoz fűzött indokolásból is következően eljárásjogi rendelkezés, célja a bizonyítási teher igazságosabbá tétele a megdönthető vélelem felállításával, amivel szemben a kartellezőknek kell bizonyítaniuk, hogy kartell hiányában sem lett volna alacsonyabb az ár. A Tptv. vélelemre vonatkozó rendelkezését ezért az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a perben alkalmazni kell, amire figyelemmel a felperes bírói úton érvényesíthető kárának összege 4.022.126 forint lenne. E vélelem megdöntésére az I. rendű alperes már a 2017. február 3-i beadványában szakértői bizonyítást indítványozott, amit az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt nem folytatott le, ezért a kár összegének bizonyíthatatlansága miatt a teljes kereset tárgyában érdemi másodfokú döntés nem volt hozható.

A Fővárosi Ítéltábla a harmadlagos fellebbezési kérelemben és a csatlakozó fellebbezésben felhozott indokok alapján nem látott lehetőséget az ügyvédi munkadíj eltérő összegben való megállapítására. Az elsőfokú bíróság a munkadíjat a határozat indokolásából kitűnően az IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja és (6) bekezdése alapján állapította meg. Az IM rendelet 3. § (3) bekezdésének felhívása nyilvánvaló elírás, hiszen egyértelmű, hogy a jelen perben a pertárgy értéke meghatározható. Az IM rendelet 3. § (6) bekezdése mérlegelési jogot ad a bíróságnak azzal, hogy lehetőséget biztosít a pertárgy értéke alapján megállapítható ügyvédi munkadíj mérséklésére, ha az nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel. A következőkes ítélezési gyakorlat szerint a mérséklés során a pertárgy értéke mellett figyelembe kell venni az eljárás időtartamát, az ügy ténybeli és jogi megítélését, a képviselő által szerkesztett beadványok számát, azok tartalmát, azaz az eljárás idő- és munka szükségletét. A pertárgy értéke valóban mutat összefüggést az ügyvédi tevékenységgel, mert a magasabb pertárgyértékű ügy jelentősebb felelősséggel jár, továbbá a pertárgy értéke az ügy tétje, a pernyerésben való érdekelttség szempontjából sem közömbös. A perbeli esetben azonban az elsőfokú bíróság a mérséklés során helyesen vette figyelembe, hogy a jogalap körében hozott döntést, amelynek keretében alapvetően jogkérdésben kellett állást foglalnia. A felek között a felperes károsult mivolta és az elévülés kezdő időpontjának eltérő értelmezése körében volt vita, az ezzel kapcsolatban kifejtett ügyvédi tevékenység idő- és munkaszükségletét elsősorban nem a pertárgy értéke, hanem maga a jogkérdés összetettsége határozza meg, amit viszont az elsőfokú bíróság az ügyvédi munkadíj megállapítása során figyelembe vett. A csatlakozó fellebbezésben foglaltakkal ellentétben a jogszabály alapján megállapított mérséklés nélküli munkadíjra is alkalmazni kellene az IM rendelet 3. § (4) bekezdését, amely szerint a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban a munkadíj a megállapítható munkadíj 50 %-a lenne. Így nem lehet abból kiindulni, hogy a II. rendű alperest az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján 140.657.850

forint + áfa ügyvédi munkadíj illetné meg. A megállapított munkadíj további mérséklésére a fellebbezésben felhozott indokok alapján a Fővárosi Ítéltábla nem látott lehetőséget, mert az a fentebb ismertetett szempontokat figyelembe véve nem tekinthető eltúlzottnak. Az elsőfokú bíróságnak rendelkeznie kellett a hatályon kívül helyező végzésekben csupán megállapított munkadíj viseléséről is és a felperes által megjelölt bruttó 10.000.000 forint összeg nem éri el a Kúria végzésében az alperesek javára megállapított bruttó 12.700.000 forintot, így a mérséklés iránti kérelme önmagában emiatt, de az annak alapjául felhozott indokok szerint is alaptalan.

A Fővárosi Ítéltábla mindezen indokokra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése szerint részben megváltoztatta és a rPp. 213. § (3) bekezdése alapján a keresettel érvényesített jog fennállása tekintetében közbenső ítélettel határozott, egyben a 2007. december 22-ét megelőző kifizetésekhez kapcsolódó kárkövetelés elutasítására (4.435.267.331 forint) és a perköltség viselésére vonatkozó részében az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 213. § (2) bekezdése szerint részítélettel helybenhagyta. A részítélettel elbírált keresetrész tekintetében a rPp. 264. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint határozni kellett a perköltség viseléséről. Miután 4.439.289.457 forint kárkövetelésből 4.435.267.331 forint elévült, amely részben a felperes bizonyosan pervesztes lett, a pernyerés aránya olyan jelentéktelen (0,09%), hogy a Fővárosi Ítéltábla a részleges pernyerés szabályait nem alkalmazta és az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott perköltséget a részítélet tekintetében is irányadónak tekintette, ezért az erre vonatkozó ítéleti rendelkezést helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a részítélet kapcsán a rPp. 239. §-a alapján alkalmazott rPp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alperesek ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére, míg a közbenső ítélet alapján folytatódó eljárásra figyelemmel az ehhez kapcsolódó perköltség összegét a rPp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával csupán megállapította, aminek viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell határozni. A jogi képviselők másodfokú ügyvédi munkadíját az IM rendelet 3. § (4), (5) és (6) bekezdései alapján mérsékelte, aminek során figyelembe vette a pertárgy értékét, de emellett hangsúlyosan azt is, hogy a kétségtől bonyolult jogi megítélésű ügyben alapvetőnek minősülő kérdésekben, a felperes károsult minősége és az elévülés kérdésében a peres felek többször előadták jogi álláspontjukat, amelyhez képest a másodfokú eljárásban túlnyomórészt a már kifejtett érveiket ismételték meg. A felperes személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési illeték összegét ugyancsak megállapította.

A Fővárosi Ítéltábla a rPp. 253. § (4) bekezdése szerint az iratokat az elsőfokú bíróságnak azzal küldi meg, hogy a közbenső ítéletre figyelemmel a követelés összegére a tárgyalást folytatni kell, az I. rendű alperes által indítványozott bizonyítási indítványnak – igazságügyi szakértő kirendelése – a költségek megelőlegezését követően helyt kell adnia. A lefolytatott bizonyítási eljárást követően lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy a kár összegéről érdemben tudjon dönteni.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Matosek Edina s.k.
s.k.

előadó bíró

Dr. Felker László

bíró